

KNIPSELKRANT

korps rijkspolitie
district leeuwarden

elfstedentocht 1985

UITGAVE : AFD. VOORLICHTING DISTRICT RIJKSPOLITIE LEEUWARDEN.

DRUK/ LAY OUT : SIPKE HOEKEMA.

Elfstedenkoorts blijft nog uit ^{13/2}

LEEWARDEN - De liefhebbers van de Elfstedentocht lijken de enorme kater van enkele weken geleden nog niet te boven te zijn. Zoals bekend moest toen wegens de plotselinge dooi op het laatste moment de monstertocht worden afgelast. Hoewel het nu al bijna een week flink heeft gevoren is er tot vandaag van een Elfstedenkoorts nog geen sprake. Bij de Friese VVV in Leeuwarden is het ook zeer rustig. Er wordt vrijwel geen informatie over de tocht gevraagd. Wel gaat het aanmelden van leden voor de Vereniging Friesche Elf Steden gestaag door. "Maar de landelijke bladen begonnen gisteren weer over de tocht. Nu zal de rust wel snel voorbij zijn", verklaarde een woordvoerder van de VVV vanmorgen.

Voorzitter Jan Sipkema:

12/2

„Wij zijn klaar voor de Elfstedentocht”

(Van een onzer redacteurs)

LEEWARDEN - „De weersvoorzichten zijn mooi, maar voorspellingen op langere termijn blijven speculaties”, aldus vanochtend ir. Jan Sipkema, voorzitter van de Vereniging De Friesche Elf Steden. Nu er op de Friese wateren opnieuw op grote schaal toertochten worden georganiseerd, nemen ook de kansen voor een Elfstedentocht weer toe. Het Elfsteden-bestuur had vanochtend overigens nog geen vergadering uitgeschreven.

Sipkema: „Er zal ditmaal ook veel minder vooraf te regelen zijn. In januari hebben we volop kunnen oefenen met de draaiboeken. We weten dat het werkt. En zoals de zaken er nu voor staan, zullen we ook geen toestanden krijgen met sneeuwuimen en zo. We zijn er klaar voor”.

Voor morgenmiddag staan inmiddels toertochten op het programma in Won-

seradeel, tussen Berlikum en Franeker, op de Zwette en in Boarnsterhim. Voor zaterdag is voorlopig de Baarderadeeltocht vastgesteld, terwijl er zondag in Grouw en Warga andermaal sprake is van de Princenhoftocht.

Er ligt hier en daar al een mooie ijsvloer, soms tot een dikke van veertien centimeter (de Oudvaart bij Sneek). Sipkema wijst er op dat de straffe oostenwinden die met name vorige week Friesland teisterden, nogal wat fijn zand „van vreemde herkomst” op het ijs hebben geblazen. „Het zand ligt nu meestal nog wel los op het ijs, maar helemaal schoon krijg je het nooit. Als de zon schijnt is de kans groot dat het gaat vastzitten aan het ijs”. Volgens Sipkema zouden onder deze omstandigheden de deelnemers aan een Elfstedentocht bij Sneek op botte schaatsen rijden.

Maar de spanning neemt duidelijk toe, ook bij het Elfsteden-bestuur. Een van de bestuursleden deelde vanochtend mee, dat het hem niet zou verbazen als er eind deze week een vergadering bijeen zou worden geroepen.

Voorzitter Sipkema verkeert intussen in hevige tweestrijd. Hij zou vrijdag voor een weekje wintersport vertrekken naar Oostenrijk. „Ik weet eigenlijk nog niet of ik ga. Dat zal ik pas op het laatste moment beslissen. Als het rond vrijdag nog steeds erg onzeker is, dan ga ik toch maar. Ik kan dan altijd worden teruggeroepen. In een halve dag kan ik terug zijn”. Zijn annuleringsverzekering voorziet overigens niet in zaken als een Elfstedentocht. „Nee, ik geloof dat die verzekering alleen kan worden aangesproken bij sterfgevallen. Maar ik geloof, eerlijk gezegd, dat de kans dat ik dood ga groter is dan de kans op een Elfstedentocht”, aldus een lachende Sipkema.

Woensdag 13 februari

Sipkema zegt wintersportvakantie af

F.D. 13/2

Vandaag vergadering van Elfstedenbestuur

LEEWARDEN/SNEEK - „De Alvestedetocht fan 1956 wie op 14 febrewaris en dat is moarn. Dan kin it in pear dagen letter ek noch wol. Boppedat hat in tocht let yn it jier ien grut foardiël: it is langer ljocht.” De in januari landelijk alom bekend geworden provinciaal ingenieur Jan Sipkema uit Sneek houdt er ernstig rekening mee dat er alsnog een Elfstedentocht gereden kan worden. Hij heeft zijn wintersportvakantie al afgezegd.

Ir. Sipkema: „It útgongspunt is no folle better. It iis hoecht no allinnich mar te groeien, en as it trochfriest lykas no hawwe we net iens safolle nachten mear nedich.” Op grote delen van de Elfstedenroute werd gisteren al druk geschaatst. Voor vandaag staan er alweer toertochten op het programma tussen Leeuwarden en Sneek en tussen Berlikum en Franeker. In Harlingen schaatst men op de stadsgrachten, maar in Hindeloo-

pen ligt de „aak” nog open. Andere moeilijke punten zijn momenteel het Sloterveer, de Jelteloo en de Wijmerts bij Woudsend.

Spitsbergen

Het bestuur van de vereniging 'De Friesche Elf Steden' onderhoudt telefonisch onderling contact en ook met de rayonhoofden. Vandaag komt het Elfstedenbestuur voor het eerst weer bijeen. Aandachtspunt blijft uiteraard het weerbericht. De geschiedenis herhaalt zich in meer dan één opzicht.

Ook nu worden er voor het weekeinde hogere temperaturen verwacht en ook deze keer is het afwachten wat een Arctisch hogedrukgebied volgende week gaat doen. Het zogenaamde Groenlandse hogedrukgebied liet het de vorige keer lelijk afweten. Voor volgende week is de hoop gevestigd op Spitsbergen.

Met behulp van een takelwagen worden de schermen in het kanaal geplaatst, nadat een spleet in het ijs gezaagd is.

Weer schermen bij bruggen van stadsgrachten

LEEUWARDEN – Nu de vorst aanhoudt, worden hier en daar al weer voorbereidingen voor een eventuele Elfstedentocht getroffen.

Zo brachten medewerkers van de Dienst Stadsontwikkeling in Leeuwarden in de loop van gisteren weer schermen aan om het warmerme water uit de stadsgrachten 'binnen' te houden. Door deze maatregel kan dit water de ijsvorming op de vaarten buiten de stad niet tegenwerken. Gistermorgen plaatste men schermen bij de Oud-

deel, gistermiddag was de Eerste Kanaalsbrug wegens deze werkzaamheden tijdelijk voor verkeer afgesloten.

Zoals bekend kunnen bij de Kiepelooop geen warmwaterschermen worden geplaatst, omdat de werkzaamheden ter plaatste dit bemoeilijken.

In Scharnegoutum had men naar het Jeugdjournaal gezien. Men ging met de stofzuiger het ijs op om de baan schoon te zuigen...

Doorgaan alternatieve Elfstedentocht onzeker Elfstedentocht buiten comité om in de maak?

LEEUWARDEN – Verschillende prominente Friese schaatsers willen op eigen houtje een Elfstedentocht organiseren. Initiatieven daartoe worden echter pas ondernomen wanneer het officiële Elfstedenbestuur andermaal de rit niet door laat gaan. Deze plannen zijn te vernemen in doorgaans zeer betrouwbare kringen en nemen de laatste dagen in hoog tempo toe.

Ondertussen wordt het steeds onwaarschijnlijker dat de alternatieve Elfstedentocht, volgende week in Polen gepland, doorgaat. Door gunstige weersvoorzichten en blijvende vorst hebben verschillende rijders namelijk al besloten de trip naar Polen voor gezien te houden en het financiële verlies voor lief te nemen.

Overigens heeft de organisatie van deze 'alternatieve elfsteden-tocht' een verzekering lopen bij Aegon. Mocht er wel worden besloten tot het houden van een echte elfstedentocht dan kan de organisatie maximaal honderdduizend gulden in ontvangst nemen.

Hans de Jong is zeer optimistisch:

14/2

Mooiste weer voor een Elfstedentocht

GORREDIJK – De weerkundige Hans de Jong in Gorredijk is zeer optimistisch over de kansen op een Elfstedentocht. "Als het zo doornvriest, en dat doet het, dan kan het volgende week zeker", aldus De Jong vanmorgen.

Hij baseert zijn optimisme op de zeer bijzondere luchtdrukverdeling zoals die momenteel voorkomt. "Er is een hoge druk bij Schotland en IJsland, die blijft al vele dagen lang domineren. De doopdepressies dartelen daar wat omheen maar krijgen geen enkele kans. Dit duidt op aanhoudende winter en natige tot strenge vorst. Morgen komt er wel wat wind maar die zwakt later weer af. Voor volgende week voorzie ik een mooi rustig weertype met zon. Het is eigenlijk het mooiste beeld dat je je kunt voorstellen. Ik blijf erbij dat het er bijzonder riant uitziet".

Hans de Jong stelt vast dat het KNMI de afgelopen dagen eigenlijk toch steeds wat neerslag voorspelde en dat die is uitgebleven. "Dat komt denk ik doordat het KNMI zich baseert op computers die in Engeland staan opgesteld. Zelf gebruik ik de kaarten van Duitse computers en die zijn voor wat be-

treft de continentale processen beter geprogrammeerd".

Deurkruk

De weerkundige krijgt de laatste dagen veel telefoontjes van mensen, die er op wijzen dat de eenden weer beginnen te kwaken, of dat de deurkruk uitslaat. "Men denkt dan dat het gaat dooien maar daar is geen sprake van. Die deurkruk kan te maken hebben met gewoon een wat grotere vochtigheidsgraad in de atmosfeer. Ik stelt het volgende rijmpje daar tegenover: 'Wees voor geen weersverandering beducht als er geen wind is in de lucht'".

De Jong wijst er op dat als er gens in de volgende week de Elfstedentocht verreden wordt, dit op de meest gevorderde datum in het jaar is. Tot nog toe was de laatste op 14 februari 1956 (vandaag dus). Dat was de elfde Elfstedentocht. De vroegste werd verreden op 16 december 1933 en dat was de vijfde in de reeks.

Samenvattend ziet De Jong de komende week dus zonnig tegemoet: "Voor een Elfstedentocht is dit het mooiste beeld wat je kunt krijgen".

Nog geen bijeenkomst met rayonhoofden

LEEWARDEN – Alhoewel de aanhoudende vorst de kansen op een elfstedentocht doet stijgen wordt er nog geen bijeenkomst met de 21 rayonhoofden belegd. De ijsdikte op het bijna 200 kilometer lange traject geeft het bestuur van de vereniging De Friesche Elfsteden daar nog geen aanleiding toe. Voor het doorgaan van de tocht is overal een minimumdikte van vijftien centimeter ijs vereist. Gisteren bedroeg die dikte gemiddeld negen centimeter.

"Der is gjin behoefte om byelkoar te kommen, mar de dagelikske konsultaasje hâlde wy oan", aldus bestuurslid Auke Nauta. Het bestuur komt inmiddels wel weer dagelijks bijeen. Over de ijsdikte is de heer Nauta duidelijk: "Njoggen à tsien sentimeter is noch te min". Op nog maar één plaats werd veertien centimeter gemeten. Maar op andere delen van het traject zijn nog wakken of zijn die wakken net dicht gevoren. Daar is de dikte nog maar een centimeter of vier. Dat is met name het geval op de meren, in de Zuidwesthoek. Ook rond Hindeloopen ligt nog niet-bevoren water op de elfstedenroute.

In het noorden van Friesland is de situatie over het algemeen beter. Bestuurslid George Schweigmann heeft een deel van de route tussen Franeker en Leeuwarden gereden en kwam met positieve berichten omtrent de kwaliteit van het ijs thuis. Enige angst over zand en stof op het ijs hier bleek ongegrond.

De stemming in het bestuur is enthousiast, alhoewel een elfstedentocht op het ogenblik nog ver af is. "Wy hoopje dat it no wêze kin", aldus Nauta, "mar der sit yn de waarsferwachting noch wol in lyts hobbeltsje". Dat 'hobbeltsje' – een mogelijke kleine storing in het weekeinde – zal eerst nog nog wel genomen moeten worden. Voordat er meer zekerheid over het doorgaan van de tocht is zal het volgens Nauta toch zeker eerst vier nachten streng moeten vriezen.

Naar de tijd van het jaar gemeten werd een elfstedentocht voor het laatst verreden op 14 februari. Maar daar is Nauta niet zo van onder de indruk. "Ik kin my fan 1963 herinnerje dat wy ein ferbrewaris noch nei Medemblik rieden".

14/2 Vooruitzichten Elfstedentocht zijn zeer 'riant'

LEEWARDEN – 'Riante vooruitzichten', zo zegt weerman Hans de Jong wat betreft de kansen voor een Elfstedentocht midden volgende week. Voorlopig reageert het bestuur van De Friesche Elf Steden niet overspannen. Er is namelijk nog geen bijeenkomst belegd met de 21 rayonhoofden.

Voor het doorgaan van de tocht is overal minstens vijftien centimeter dik ijs vereist. Gisteren bedroeg die dikte gemiddeld nog maar negen centimeter.

Per nacht komt het ijs - als het zo doornvriest - twee centimeter aan. Hans de Jong baseert dit op een meting die in de Sneker Oudvaart is verricht.

Intussen hebben vijf tot zes schaatsers de tocht al gereden. Volgens deze 'riders' was het ijs redelijk. Ze klaagden wel over veel zand op het ijs. Inmiddels doen ook hardnekkige geruchten de ronde dat men 'dit weekeinde een alternatieve elfstedentocht buiten de organisatie om' wil organiseren.

Vijf man leggen elfstedenroute af

LEEWARDEN – Vijf mannen hebben gisteren de elfstedenroute afgelegd. Roel Bron en Anne Venema beiden uit Wartena, Auke Postma (Driessum) en Anton Sinnema en Frits Brattinga (Sneek) ondernamen de tocht gezamenlijk. Enkelen van hen legden de tocht ook in 1982 'illegaal' af. Een van hen is Frits Brattinga. Zijn ervaring was "wol goed, mar der leit in soad sân op it iis".

De grote meren laten wat beaanbaarheid te wensen over. "Dat is minder as yn jannewaris, want der leit in soad âld iis. Fan Galamadammen oant Starum moasten wy echt sykje om in goed paad", aldus Brattinga. In januari strandde hij bij Hindeloopen, nadat één van zijn schaatsen op het IJsselmeer kapot was geraakt. Het IJsselmeer werd gisteren overigens door het vijftal gemeden.

Voor het overige waren de ervaringen positief, met name in het noorden. "De Blickfeart hat der noch noait sa moai bylein", aldus Brattinga. Zand en stof waren wel een algemeen verschijnsel, maar vormden geen onoverkomelijk probleem.

Elfstedenkoorts loopt op

LEEWARDEN - De Elfstedenkoorts loopt op in Friesland; het bestuur van de vereniging De Friese Elfsteden heeft gisteren de hele dag druk vergaderd en verwacht dat vanavond duidelijk wordt in welke periode de Elfstedentocht kan worden verreden. Het bestuur vergadert dan opnieuw met de 20 rayonhoofden over de laatste knelpunten in de route. Een streefdatum zal volgens voorzitter ir. J. Sipke vanavond nog niet worden bekendgemaakt. De bekende schaatscrack Jeen van den Berg verwacht, in navolging van onze weerkundig medewerker Jan Pelleboer, dat woensdag de tocht kan worden gehouden.

De gemiddelde ijsdikte op het traject is vannacht toegenomen van tien tot dertien centimeter. De waken zijn vrijwel overal dicht, maar door de sneeuwval zijn deze plaatsen door het dunne ijs onzichtbaar geworden. De kwaliteit van het ijs op de route is vooral op de meren in Zuidwest-Friesland.

De hotels in Leeuwarden zijn inmiddels volgeboekt voor de komende week. De NOS en journalisten van de landelijke kranten hebben alle kamers gereserveerd. Het Elfstedenkruisje - voor de deelnemers die de tocht uitrijden - wordt nog deze week wettelijk beschermd. Een regeling was nodig, omdat bedrijven het kruisje willen gebruiken voor handelsdoeleinden. De alternatieve Elfstedentocht in Polen die voor woensdag op het programma stond, is onzeker geworden nu de kans groot is dat de echte tocht volgende week wordt verreden. Veel schaatsers blijken het zekere voor het onzekere te nemen en blijven thuis.

Finish Prinsentuin van de baan

LEEWARDEN - De gemeente Leeuwarden oefent geen druk meer uit op het Elfstedenbestuur om de mogelijk volgende week gehouden Elfstedentocht bij de Prinsentuin in Leeuwarden te laten eindigen. Zoals gemeld voelde het college van b. en w. er veel voor om de finish in het kader van 'Leeuwarden 700' te verplaatsen van de Bonke naar de stadsgracht. Dat idee stuitte tijdens de voorbereidingen voor de 'eerste' Elfstedentocht van dit jaar, gezien de te verwachten chaos in de stad, bij de politie echter op ernstige bezwaren. Burgemeester John te Loo zei gisteravond dat, nu de Elfstedentocht definitief lijkt door te gaan, het gemeentebestuur niet opnieuw een poging zal doen de eindstreep te verleggen. „Wij hebben alle begrip voor het feit dat je een draaiboek niet op het laatste nippertje even gaat wijzigen. Maar wij zullen er bij het Elfstedenbestuur wel op aandringen om het een volgende keer wel te doen”, aldus Te Loo. Misschien ter ere van 'Leeuwarden 750'? Te Loo: „Wij doen inderdaad ons best de jaren te laten omvliegen. Misschien is dat al de volgende keer”.

Kastelein in Birdaard ziet snertomzet stijgen

Voor Pieter Bijker kan winter niet meer stuk

Van een onzer verslaggevers

BIRDAARD - Of die Elfstedentocht er nu komt of niet, voor kastelein Pieter Bijker uit Birdaard kan de winter al niet meer stuk. In januari moet er zeker duizend liter snert doorheen zijn gegaan en nu zit hij al weer op vele honderden liters. Zijn café, bijna onvermijdelijk 't Hoekje geheten, is dan ook op de meest gunstige plaats gesitueerd in deze tijd van vorst en ijsplezier: op drie passen afstand van de Dokkumer Ee. En wat nog veel belangrijker is als de tocht doorgaat volgende week, het is het enige café langs de Elfstedenroute tussen Dokkum en Leeuwarden.

't Hoekje is een ouderwets dorpscafé zoals er gelukkig nog vele van bestaan. Het voorhuis dient als café, een gedeelte van de grote boerenschuur doet tegenwoordig dienst als slijterij. Bijker's voorgangers hebben daar nog daadwerkelijk geboerd, omdat de inkomsten van het café alleen niet toereikend waren. De huidige eigenaar kon het zich veroorloven de schuur aan zijn agrarische bestemming te onttrekken. In het woonhuis zijn de

tafeltjes bedekt met de bekende rode pluche kleedjes. Het biljart staat in het midden en aan de wand hangen twee medaillekasten. Een goed gevulde voor de herenbiljartclub 't Krytsje en een kleinere voor de damesbiljartvereniging 't Hoekje. De komende dagen dient het biljart echter alleen als extra zitplaats. Pieter Bijker heeft zich net als een paar weken geleden helemaal ingesteld op de schaatsers. Ze kunnen via een speciale plank van het ijs op de kade komen, om vervolgens over oude matten de paar meter naar het café te vervolgen. De schaatsen hoeven niet eens uit.

„Een kniesoor die zulke hoogtijdagen op zijn vloerbedekking let,” aldus de Birdaarder kastelein. De Dokkumer Ee die voor het café langs loopt, doet momenteel weinig onder voor een kunstijsbaan,

van zo'n uitzonderlijke kwaliteit is het ijs.

Evenals in januari heeft Bijker het ook nu weer razend druk, maar hij geniet ervan tot de laatste minuut. „Het ijs zorgt voor een heel ander soort gezelligheid dan 's zomers. Er wordt nu niet meer gezeurd over uitkeringen en werkeloosheid of over video. Echt als je hier op een doorde-weekse avond bent, hoor je alleen maar geouwehoer over de laatste videofilms, je word er soms gek van. In tijden als deze wordt er echter maar over één ding gepraat, de Elfstedentocht. Van mij krijgen we straks nog een derde vorstperiode ook.”

In rustige tijden staan Pieter Bijker en zijn vrouw er altijd met zijn tweeën voor. Dat kan ook ge-

makkelijk, maar mocht het er volgende week echt van komen dan zullen ze met acht of negen mensen werken om het een beetje bij te kunnen benen. Ze zorgen er voor dat ze 's ochtends minstens vierhonderd liter snert klaar hebben staan.

„Maar,” zegt Pieter Bijker, „we weten nu al dat het te weinig is, dus gaan we gewoon de hele dag door met het aanmaken van nieuwe. Mijn zwager heeft een winkel tien meter van het café vandaan. Daar kunnen we de hele dag terecht voor ingrediënten. Dat was een paar weken geleden terug ook ons geluk, anders waren we misschien met tien kilo's spek en worst blijven zitten.

Pieter Bijker begrijpt zeer goed, dat het café veel te klein is als de vele duizenden volgende week ook daadwerkelijk zijn zaak aandoen. Daarom wil hij straks een luifel van 16 meter breed voor zijn café hangen. Als het café dan vol zit kunnen de hongerigen en dorstigen ook buiten voorzien worden van iets warmes. Ze worden met open armen ontvangen door Pieter Bijker.

Elfstedenbestuurslid en ijswetenschapper Henk Kroes uit Bozum:

'It iis is noch net klear foar grutte kloften'

Voor Elfstedentocht ijs nog nie

overal dik genoeg

LEEWARDEN - "Der komt in Alvestedetocht." IJsmester ir. H. Kroes uit Bozum, lid van het Elfstedenbestuur, is er van overtuigd. Maar dan moet er nog wel het nodige gebeuren. "It iis is noch net klear foar grutte kloften." Zowel het Slotermeer als de Fluessen zijn (nog) onveilig, "mar as it sa trochgiet kin it net stikken. Boppedat kin dit iis folle en folle mear ferneare as dat snieis." Vanavond zullen alle twintig rayonhoofden het bestuur uitgebreid verslag doen van hun bevindingen. Over een mogelijke datum laat ir. Kroes zich niet uit.

Op het Slotermeer is het ijs nog druk in beweging, waardoor meerdere zogenaamde 'kistwerken' zijn ontstaan. Een kistwerk is een uiteenscheuren of opeenspieren van ijs op een grotere oppervlakte. In het eerste geval ontstaan honderden meters lange gaten, in het tweede ijsbulten van een paar meter. "Fan 'e middei brúsde der noch in man it wetter yn", vertelt Kroes. Zowel de route tussen Woudsend en Sloten als de route tussen Sloten en Balk zijn nog volkomen onbetrouwbaar.

Waaigaten

Er zijn bijna geen wakken meer in de route, maar dat betekent niet dat overal geschaatst kan worden. Op de eerdere 'waaigaten' ligt nog maar enkele centimeters ijs, wat de schaatsers niet kunnen zien door de sneeuwval van gisteren. Om ongelukken te voorkomen hebben de ijswegencentrales veilige routes afgezet. De wakken zijn zelf lang niet allemaal aangegeven.

Het is frappant dat er ditmaal op diverse punten aan een andere route gedacht wordt dan in januari. Boven Sneek ligt de Zwette of een stuk gunstiger bij dan de Oudvaart. Tussen Hindeloopen en Workum zal de tocht hoogstwaarschijnlijk over binnenijs gaan en niet over het grimmig bevroren IJsselmeer. In het Bildt is het mogelijk dat er gekozen wordt voor de route over Oudebildtdijk in plaats van de Blikvaart. Kroes wijst er op dat de definitieve keuze pas gemaakt zal worden als de datum is vastgesteld.

©AH'85

„Ach, dat valt wel mee”

Ir. Henk Kroes heeft al vanaf 1970 zitting in het bestuur van de Elfstedenvereniging en heeft in die tijd de nodige studie van ijs en alles wat daarmee te maken heeft gemaakt. Aan ijsmechanica, zoals de wetenschap van het ijs officieel heet, wordt in Nederland maar amper wat gedaan in vergelijking met landen als Canada, Japan en de USSR. In die landen worden 's winters volwaardige wegen en vliegvelden op ijs gebouwd, gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek. "Mar dy minsken snappe net wêr't wy hjir mei oan 'e gong binne. Wy wurkje hjir mei absolute minima. Dy minsken prate net iens oer twintich sentimeter iis." Uiteraard heeft de wetenschap veel kunnen bijdragen aan Kroes' ijskennis. Deze spitst zich vooral toe op de relatie tussen ijsgroei en temperatuur, de draagkracht van ijs en de structuur van strenge winters. Genoeg in ieder geval voor de Universiteit van Utrecht, die hem al voor de Elfstedendruktocht vroeg voor een gastcollege.

Deze tweede vorstperiode heeft veel voor op de vorige. Toch heeft de langere en fellere zonneshijn, hoe aangenaam ook voor de schaatsers, nadelen. Doordat hogere walkanten en bruggen de warmte absorberet, smelt de verblinding tussen ijs en kant. Hierdoor wordt het ijs, dat lichter is dan water,

onder water gedrukt als er veel mensen op staan. Zolang het publiek maar van het ijs blijft zal dit verder geen gevaar opleveren bij een Elfstedentocht.

Dilemma

De harde wind tijdens de eerste vorstnachten zorgde ervoor dat het water tot op grote diepte werd afgekoeld. Dit heeft nu het voordeel dat de kans dat het ijs afslijt door het stromen van water een stuk kleiner is. Het belangrijkste voordeel is uiteraard de afwezigheid van (grotere hoeveelheden) sneeuw, isolator bij uitstek. Sneeuw zorgt ook altijd voor een dilemma bij het vegen van de routes. De route moet gemaakt worden om het ijs de kans te geven aan te dikken. Maar als dat gedaan wordt schaatsen de mensen er ook over, terwijl dat lang niet altijd veilig is.

Tijdens het ijstechnische verhaal rinkelt de telefoon meermalen. Eenmaal belt een familielid, tweemaal verstoren andere persvertegenwoordigers de betrekkelijke rust. "Nee, u krijgt voorzitter Sipkema ook niet in Hilversum", zegt Kroes vriendelijk maar beslist tegen een omroepmedewerker. "Schminken? Dat hoeft bij Studio Sport nooit!" Na de mededeling dat marathoncrack Kruithof in Havelte woont, gaat de hoorn andermaal op de haak. "Je kinne wol fan it iene programma nei it oare drave," verzucht de Bozumer ingenieur. De bestuursleden van De Friesche Elf Steden wijzigen hun programma niet meer ten behoeve van de pers.

Kroes reed zelf mee in de moeilijke Elfstedentocht van 1963, om door het toenmalige bestuur in Franeker van het ijs te worden gehaald. Pas tijdens zijn vijftiende winter in het bestuur kwam de tocht echt dichtbij. Kroes heeft tijdens die eerste veertien winters er nooit aan gedacht de pijp aan Maarten te geven. "As it wer friest wolle jo der bywêze." Over deze tweede vorstperiode: "We wienen al aardich ôfkuolle, mar der hawe in hiel soad fan dy winters west. Dan kaam der nei in earste froastperioade in fûleren ien der achteroan..."

een van den Berg:

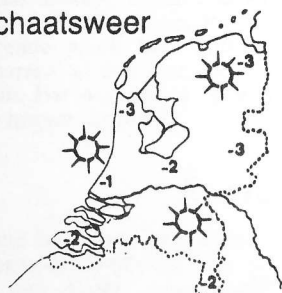
Elfstedenrecord wordt zeker half uur scherper

LEEWARDEN (ANP) - Jeen van den Berg is een dagje ouder. Aan het strakke lijf is dat alleen te zien op de plek waar het hoofdhaar begint. Grijs tussen het blond. Hij, ijsman door en door, weet het en in weerwil van al zijn fanatisme wat het schaatsen betreft wil hij het toegeven ook. Toen er in januari sprake was van een Elfstedentocht, reed Van den Berg het traject tussen Leeuwarden en Sneek, het eerste deel, dat woensdag eventueel in het donker zal moeten worden afgelegd. De winnaar van 1954, 31 jaar geleden al in de recordtijd van zeven uur en 35 minuten, de nummer zes in 1956 en de derde man na Paping en Uitham in 1963, wil niet verrast worden. Ook niet nu hij niet meer mikt op de gouden medaille van de sterkste, het enige dat nog mooier is dan het zilveren kruis voor de sterken. Ergens tussen 20 en 30 denkt hij te kunnen eindigen.

Vrijdag reed Van den Berg in Ankeveen een tocht van honderdveertig kilometer. Hij eindigde in de tweede groep als derde. Op grond van zijn bevindingen daar stelt Jeen van den Berg dat er nu sprake is van veel sneller ijs dan in januari. Hij verwacht dat het record (7 uur en 35 minuten) met zeker een half uur scherper zal worden gesteld. Volgens Jeen hoeft er tijdens de Elfstedentocht slechts weinig geklúnd te worden, er liggen alleen nog een paar wakken "en dan giet it hurd, ek al moatte we álve kear stempelje. Ik ferwachtsje dat de earste wol binnen sân oeren werom is".

Het weer

Schaatsweer

IJs op Slotermeer door kistwerk levensgevaarlijk

WOUDSEND - Schaatsen op het Slotermeer is gisteren levensgevaarlijk geworden. Door het

draaien van de wind is er namelijk kistwerk opgetreden.

De 'ijsploegen' van Woudsend en Balk waren er gisterochtend op uit getrokken om een baan voor de Elfstedentocht uit te zetten. De Balkster ploeg stootte daarbij echter door het Oost op kistwerk.

Toen van een andere route werd uitgegaan, kwam men vanuit Balk

later op de dag bijna tussen twee kistwerken in te zitten. "As de wyn draait merke je dat hast noch earder oan it wetter. En de minsken ride mar raak", aldus rayonhoofd R. Nagelhout uit Woudsend.

Het ijs werd vanmorgen opnieuw verkend. Voorlopig zijn enkele borden met doodskoppen langs het meer geplaatst.

Erik Heiden niet in Elfstedentocht

Van een onzer redacteurs

HAMAR/LEEWARDEN - Erik Heiden zal niet meedoen aan een mogelijke Elfstedentocht. Dit heeft hij gistermiddag meegedeeld in het Noorse Hamar, waar hij voor de Amerikaanse televisiemaatschappij CBS het wereldkampioenschap allround verslaat. Ook de Zweed Tomas Gustafsson zal vrijwel zeker niet naar Friesland komen.

Gustafsson vindt de tocht te lang. Hij zegt niet in conditie te zijn voor zo'n marathontocht. Bovendien bereidt de Zweed zich liever voor op de wedstrijd om de Gouden Schaats, die over twee weken in Inzell wordt verreden.

Ook in het Finse en Noorse kamp in Hamar bestaat tot dusver weinig belangstelling voor de Elfstedentocht, zo werd gistermiddag vernomen. Het is nog onduidelijk of Hans van Helden, die in januari de Elfstedentocht op eigen gelegenheid reed, van de partij zal zijn. Gevraagd naar zijn plannen, antwoordde Van Helden: "Meneer, ik ga nu eten". Maar het ziet er naar uit dat Van Helden's sponsor van hem zal verlangen opnieuw aan de tocht mee te doen.

Trainer Henk Gemser van de Nederlandse kernploeg maakt zich intussen ernstig zorgen over de dag waarop een Elfstedentocht zal worden verreden.

Geen besluit Hilbert over Elfstedentocht

HAMAR - Hilbert van der Duim heeft nog niet besloten of hij aan de Elfstedentocht zal meedoen. Enkele weken geleden zorgden de Heerenvenner en Emiel Hopman voor één van de weinige incidenten in dit schaatsseizoen door aan te kondigen dat zij de tocht langs de elf Friese steden prefereerden boven deelneming aan de EK allround in Eskilstuna. Doordat de dooi inviel en de voor 23 januari geprogrammeerde tocht werd geannuleerd, bleef de KNSB een hoop ellende bespaard. Nu het er naar uit ziet dat er alsnog een Elfstedentocht komt, zegt Van der Duim: "Na alle gedoe van een paar weken geleden wacht ik nu eerst maar eens rustig af of de tocht inderdaad doorgaat. Zoals de zaken er nu voor staan rijd ik op 23 en 24 februari in Heerenveen de WK sprint".

Elfstedentocht op woensdag nog lang niet zeker

'Waar is grutte tebeksetter

LEEWARDEN – Het snel omslaande weer heeft vrijdagavond een domper gezet op de Elfstedenvreugde. Het voor gistermiddag en vannacht amper in Friesland. "We hebben nog zeker vier nachten strenge vorst nodig", aldus voorzitter ir. J. Siphkema van 'De Friesche Elf Steden'. Terwijl het in het Zuiden nog tien graden voor, steeg het kwik in Leeuwarden dreigend naar 'nul'. Terwijl het bestuur vergaderde met de twintig rayonhoofden, sneeuwde en ijzelde het enigzins. "Ik moet sizze dat it my hjoed tsjinfallen is", aldus Siphkema. Iedereen die woensdagochtend als mogelijke dag der dagen, is daar nu lang niet meer zo zeker van...

Nog lang niet heeft het ijs langs de 199 kilometer lange route de vereiste dikte van vijftien centimeter. Nog zeker vier nachten strenge vorst, is het devies van de heer Siphkema. Op korte termijn heeft het weer de organisatoren dus in de steek gelaten, op langere termijn zijn de vooruitzichten bijzonder goed te noemen. Men verwacht 's nachts meer dan tien graden vorst. Dat kan nog de enige redding zijn om volgende week de tocht door te laten gaan.

Het weekeinde is een belangrijk scharnierpunt in de hele organisatie, aldus Siphkema in een verklaring. Zondagmiddag om vijf uur komen de rayonhoofden opnieuw bij elkaar en dan zal wellicht een nieuwe streefdatum bekend worden. Zeker niet dinsdag, zo liet Siphkema met iets dreigends in zijn stem horen. Zondag zullen nieuwe feiten de beslissing beïnvloeden om volgende week het 'bjusterbaarlik barren' al dan niet door te laten gaan. Het wachten is op een versterkt hogedrukgebied.

Route

De route langs gaand constateert ijsmeester ir. H. Kroes dat men direct al een flinke strop heeft

It moet noch

Hoe schat drs. Jan Kuperus, de vroegere voorzitter van de Vereniging de Friesche Elf Steden de kansen op een tocht in? „Alvestêdetocht ta-komm' wike? It moet noch. Der is noch noait in Alvestêdetocht yn de twadde wike fan febrewaris hâlden”.

opgelopen, doordat er nog een schip door het Van Harinxmakanaal gegaan is. Siphkema: "Dêrtroch misse wy in dei...". Erg problematisch is dat echter niet, want er kan een brug geslagen worden bij de start. Groter zijn de moeilijkheden in de Zuidwesthoek. Op het Slotermeer zijn grote kistwerken ontstaan, waarover houten bruggen geslagen zijn. De volgende dag kunnen de kistwerken door het bewegende ijs totaal ergens anders liggen. Windwakken zijn er ook nog, maar door strenge vorst is dat snel verholpen. Grotere obstakels vormen de stroomwakken. Door de veranderende windrichtingen schuren de wakken weer open.

Een ander groot knelpunt is het ijs onder de bruggen. Daar ligt nog maar een 'vlies' van zes tot zeven centimeter en dat is meer dan de helft te dun.

Transplantatie

De open plekken onder de bruggen of andere wakken kan men deze keer niet versterken door er van elders ijsschotsen in te brengen. Volgens ir. Kroes werkt daardoor de zonnestraling overdag accumulerend en zal door de warmte de ijsdikte eerder af- dan toenemen. Transplantatie van ijs zal het Elfstedenbestuur deze winter niet kunnen helpen. "Fjouwer dagen strenge froast", aldus ook Kroes. Er moet daarmee zekerheid komen over de aangroei van het nog te dunne ijs.

Het wel of niet doorgaan van de Elfmerentocht is voor het Elfstedenbestuur een goede test, aldus voorzitter Siphkema, die overigens nog altijd hoopt dat hij niet tevergeefs zijn wintersportvakantie heeft opgegeven voor het evenement.

Bruggen omhoog

Het stadsbestuur van Dokkum wil de ridders voor het stadhuis bij de Syl laten stempelen. Daarom zullen zowel de Eebrug als de Altenabrug in Dokkum bij een Elfstedentocht geopend zijn vanwege de zeer lage doorgang. Afhankelijk van het tijdstip dat de eerste ridders in Birdaard zijn gearriveerd gaan even later de bruggen in Dokkum open. Vermoedelijk zal dat tussen het middaguur zijn en elf uur 's avonds. Verkeer in de binnenstad is dan niet mogelijk. Wie toch in Dokkum moet zijn wordt er vroegtijdig op gewezen dat men een andere route dient te kiezen. Hetzij via Stiens-Ferwerd-Holwerd of via Dokkumer Nieuwe Zijlen.

NS bereidt zich voor op een volksverhuizing naar Friesland

UTRECHT (ANP) - De Nederlandse Spoorwegen bereidt zich voor op een 'volksverhuizing' naar Friesland in verband met het mogelijke doorgaan van de Elfstedentocht, volgende week. Voorlopig voorziet het plan in het inzetten van veertig extra treinen, zo heeft de NS gisteren bekend gemaakt.

De 'Elfstedendienstregeling' begint de nacht voorafgaand aan de tocht. Uit Amersfoort zullen de gehele nacht treinen naar Zwolle rijden, en tussen Zwolle en Leeuwarden zal nachts een uurdienst worden gereden. Op de dag van de Elfstedentocht zullen tussen Zwolle en Leeuwarden extra treinen worden ingezet.

Verder stuurt de NS extra dieseltreinen naar het noorden om de capaciteit van de trajecten in Friesland op maximale sterkte te brengen. Zodra de definitieve beslissing over het doorgaan van de Elfstedentocht is gevallen zal de NS in detail bekend maken hoe de 'Elfstedendienstregeling' er uit komt te zien.

Veertig extra treinen op dag Elfstedentocht

UTRECHT (ANP) - De Nederlandse Spoorwegen bereiden zich voor op een 'volksverhuizing' naar Friesland in verband met het mogelijke doorgaan van de Elfstedentocht volgende week. Voorlopig voorziet het plan in het inzetten van veertig extra treinen, zo hebben de NS vrijdag bekend gemaakt.

De 'Elfstedendienstregeling' begint de nacht voorafgaand aan de tocht. Uit Amersfoort zullen de gehele nacht treinen naar Zwolle rijden en tussen Zwolle en Leeuwarden zal 's nachts een uurdienst worden gereden. Op de dag van de Elfstedentocht zullen tussen Zwolle en Leeuwarden extra treinen worden ingezet.

Verder sturen de NS extra dieseltreinen naar het Noorden om de capaciteit van de trajecten in Friesland op maximale sterkte te brengen. Zodra de definitieve beslissing over het doorgaan van de Elfstedentocht is gevallen, zullen de NS in detail bekend maken hoe de 'Elfstedendienstregeling' er uit te zien.

Eerst twaalfhonderd meter rennen Ook wedstrijdrijders van start in Frieslandhal

LEEWARDEN - Ook de wedstrijdrijders zullen starten in de Frieslandhal. De heer Gerrit van den Ham, die de chef is van dat gebeuren, heeft dat gisteren meegedeeld. Er is nog één maar aan verbonden: het ijs in het Van Harinxmakanaal moet sterk genoeg zijn. Dit zou inhouden dat de cracks eerst rennend een afstand van een twaalfhonderd meter moeten overbruggen: van de Frieslandhal, over de Hermesbrug rechtsaf, langs het Dieselmotorenbedrijf, langs garage Duco Wiersma, onder de spoortunnel door en dan rechtsaf naar de Zwettehaven.

Elfmerentocht voor maandag uitgeschreven

SNEEK - 'IJs en weder dienen' wordt aanstaande maandag de elfmerentocht gereden. De organisatoren van de IJswegencentrale Sneek-Wymbritseradeel-IJlst besloten gisteravond de tocht na 22 jaar weer uit te schrijven. De traditionele voorloper van de Elfstedentocht werd in 1963 voor het laatst gehouden. In 1982 werd een ingekorte versie van de tocht - zeventig kilometer - verreden.

De lengte van de negende elfmerenroute is vastgesteld op de 'oude' 105 kilometer. Zij voert door het merengebied van zuidwestelijk Friesland, voor een groot deel over elfstedenijs. Er wordt 's ochtends gestart in Sneek, tussen acht en tien uur. De eindcontrole, eveneens in de waterpoortstad, sluit zes uur 's avonds.

In tegenstelling tot de oude traditie is Langweer geen startplaats. Dat komt door het Prinses Margrietkanaal, waar men de schaatsers niet kan laten oversteken. "In de afgelopen winter was daar steeds een geul van zes meter. Die is er nu weer en wordt voortdurend open gehouden. Voor het weekeinde worden er nog een paar convoien verwacht. Dat kunnen wij dus wel vergeten", aldus voorzitter De Vries van de IJWC. Derhalve zal ook het Tjeukemeer niet op de route voorkomen. De tocht wordt nu elders verlengd om op de lengte van 105 kilometer te komen.

Van den Ham geeft aan deze start de voorkeur boven die uit de Tebelfabriek. „Het gebeurt uit praktische overwegingen”. Starten uit de Tebelfabriek zou betekenen dat er een schuifdeur geopend zou moeten worden. Afgezien van het feit, dat je vrijwel geen mens zou krijgen die die deur wil openen, want hij zou onder de voet worden gelopen, is er nog een probleem. Als de schuifdeur maar op een kiertje staat hou je geen schaatser meer tegen. Daar zit dus iets onrechtvaardigs in. Bovendien krijg je dan alle driehonderd wedstrijdrijders tegelijk op het ijs. Starten uit de Frieslandhal houdt in dat er door dat eindeje draven van twaalfhonderd meter meteen wat spreiding komt. De wegen zullen afgezet worden en men kan zijn gang maar gaan. „Wij verwachten op die manier veel minder problemen, ook met het publiek”.

Yep Kramer wil meedoen aan Elfstedentocht

HAMAR/LEEWARDEN - In het Noorse Hamar, waar dit weekeinde de wereldkampioenschappen voor all-rounders wordt verreden, stijgt de spanning nu de kansen voor een Elfstedentocht steeds beter worden. Zeker is dat Yep Kramer meedoet aan de wedstrijdtocht, hij is lid van de Vereniging De Friesche Elf Steden. Kernploeg-trainer Henk Gemser is van plan mee te rijden in de toertocht.

Hilbert van der Duim en Hein Vergeer zullen niet meedoen. Zij nemen op 23 en 24 februari deel aan het wereldkampioenschap sprint in Heerenveen. Emiel Hopmans is geen lid van de vereniging, maar overweegt wel de Elfstedentocht te gaan rijden. Frits Schallij komt vrijwel zeker niet naar Friesland.

Marathon Polen gaat wel door

AMSTERDAM - De marathonrit over 200 kilometer in het Mazurische merengebied in Polen gaat definitief door. "We gaan er vanuit dat er woensdag in Polen geschaatst wordt", aldus Rob van Beusekom, bestuurslid van de Stichting Wintermarathon, "ook als de Elfstedentocht doorgaat".

Reden voor de beslissing is dat er naast een groot aantal (mogelijke) annuleringen, ook nog een groot aantal mensen is dat wel in Polen wil schaatsen. Het Poolse bureau voor Toerisme Orbis en de luchtvaartmaatschappij LOT willen op alle terreinen, vooral wat betreft het vervoer, hun medewerking verlenen, zo is gisteren na spoedoverleg gebleken. Grootste probleem voor de Stichting is de vraag wie nu wel of niet naar Polen gaat. Vandaar dat naast het reisbureau Arcana ook het Poolse verkeersbureau dit weekeinde telefonisch bereikbaar is.

Maandag vertrekken er een bus en een vliegtuig met deelnemers vanuit Nederland naar het Poolse merengebied bij Gizycko. Ook de volgende dag gaat er weer een vlucht. Het Pools Informatiebureau voor Toerisme in Amsterdam beleefde donderdag en vrijdag een topdrukte. Honderden mensen belden om inlichtingen of meldden zich af. Het is de bedoeling dat het organiserende reisbureau alle annuleringen terugbetaalt.

Het aantal rijders dat de Elfstedentocht al heeft gereden eer er van een officiële sprake is groeit met de dag. Age Veldboom uit Oudega (Sm) is donderdag langs de elf stempelplaatsen gegaan. Daar laat hij het niet bij. Vandaag gaat-ie weer. Hij heeft dan een tiental maten om zich heen. Opmerkelijk is, aldus Veldboom, dat wij er niet in de eerste plaats van uitgaan om de eindstreep te halen. Het is een kwestie van: kijken hoever wij komen en vooral genieten van wat wij onderweg zien. „Nee, ik ben geen echte goed schaatser. Ik kom zelden op Thialf”.

Jan Pelleboer na afgelasting:

Vrijdag laatste kans Elfstedentocht

LEEWARDEN — Op de dertiende Elfstedentocht rust geen zegen; precies vier weken na de afgelasting van de geplande tocht in januari heeft ir. J. Sipkema van de vereniging De Friesche Elfsteden gisteren opnieuw tot uitstel moeten besluiten. Volgens onze weerkundig medewerker Jan Pelleboer is vrijdag de laatste dag dat de tocht deze winter verreden kan worden. Dan draait de wind naar zuid tot zuidoost en kan de zon voor enkele graden dooi zorgen. De Elf Merentocht over de Friese meren gaat vandaag wel door. Er wordt gerekend op 10.000 deelnemers.

De weerkaart geeft, aldus Jan Pelleboer, nog goede hoop op strenge vorst in de komende nachten. Overigens is het een uitzondering dat de laatste week van februari nog voor een „koude uitsmijter” zorgt. In deze eeuw zijn tot nu toe vijf keer twee of meer nachten met strenge vorst in deze week gemeld.

Het Elfstedenbestuur had op een tijdelijke inval van de dooi gerekend, maar dat de temperatuur zaterdag zou oplopen tot vijf graden boven nul, was toch een onaangename verrassing. De kwaliteit van het ijs is door de dooi

aanzienlijk verslechterd, vooral in Zuidwest-Friesland. Zaterdag stond op tal van plaatsen water op het ijs. Volgens ir. Sipkema is opnieuw gebleken dat de weersvoorspellingen op langere termijn weinig betrouwbaar zijn. „Vorige week is voortdurend gezegd dat we dit weekeinde onder invloed zouden komen van een hogedrukgebied. Het kon niet stuk volgens de weerkundigen, maar intussen blijkt niets van de voorspellingen uit te komen.”

Ard Schenk rijdt route Elfsteden

LEEWARDEN — Samen met zes anderen uit Noord-Holland heeft de oud-topschaatser Ard Schenk zondag de Elfstedentocht-route verreden. Schenk ging van start met elf mensen, van wie vijf schaatser onderweg moesten afhaken. Het zestal reed de route in een tijd van ongeveer dertien uur.

Naast deze groep was er nog een trio, dat de Elfstedentochtroute aflegde. Onder hen was de heer G. J. Jensma uit Sint Annaparochie, die de tocht dit jaar voor de tweede maal reed. Ook dit groepje reed de route in dertien uur.

Volgens Jensma is het ijs in de Zuidwesthoek nog erg slecht, vooral de Morra, de Fluessen en het Sloterveer. Alleen het ijs op de Dokkumer Ee is 'ideaal' te noemen, terwijl de Blikvaart er duidelijk beter bij ligt dan in januari.

Ir. J. Sipkema: "Dit binne dingen dy't gewoan gebeure

Kans op Elfstedentocht miniem

LEEWARDEN — De kans dat er deze week — en daarmee ook deze winter — nog een elfstedentocht komt is miniem. In het weekeinde floot voorzitter ir. J. Sipkema van de vereniging De Friesche Elf Steden een bijeenkomst met de twintig rayonhoofden af. Het ijs werd dunner in plaats van dikker. Het kwik van de thermometers bleef zaterdag en zondag boven nul, terwijl de nachten amper de min vijf graden haalden. De ijsvloer heeft nog vier dagen strenge vorst nodig. "Wy bliuwe op skerp stean. Miskien falt it dochs noch ta", aldus een nog altijd onvermurwbare voorzitter Sipkema.

Zondagmorgen vergaderde het Elfstedentochtbestuur. Toen al was het duidelijk dat het weekeinde, dat een belangrijke scharnierfunctie in de gehele organisatie vormde, hen behoorlijk in de steek had gelaten. De plotseling veranderende wind — draaiend naar zuidwest — zorgde voor een totale verandering van het weertype. Zaterdagavond dooide het, zaterdagnacht vroor het amper en ook gisteren bleef het kwik bij nul steken, zodat er water op het ijs kwam.

Vrijdagavond nog verklaarde ijsmeester ir. H. Kroes dat het ijs in de tweehonderd kilometer lange route nog lang niet de vereiste dikte van vijftien centimeter had. Zondag constateerden de bestuursleden dat de situatie in Hindeloopen, Workum en met name in Harlingen nog slechter was geworden. Het ijs bleek in kwaliteit sterk achteruit gegaan te zijn. Zo zeer zelfs dat de situaties bij de start en de finish ook niet meer waren om er over naar huis te schrijven. "Wy hawwe doe skille mei de rayonhaden en guon seine fuortendaliks

dat it útskriuwen foar woansdei perfoarst net koe".

Wanneer wel?

Donderdag zou nog kunnen, maar die kans is klein. Dan komt vrijdag als mogelijkheid. Praktisch kan het die dag wel, ook al is er veemarkt. Er zal alleen een oplossing gezocht moeten worden voor het aan- en afvoeren van vee, want wat dat betreft zitten schaatser en boeren wel in elkaars vaarwater.

De vraag of er inderdaad vanavond een bijeenkomst met de rayonhoofden komt, is overigens haast wel met nee te beantwoorden, maar Sipkema sluit het op voorhand nog niet uit.

"Wy hawwe deagewoan strenge froast nedich", aldus Sipkema. Hij wijst er op dat de situaties onder de bruggen met de dag slechter worden. Er komen ringen om de palen en onder de bruggen komen stroomgaten. "Mei rinnen en klunen is fansels in bulte op te lossen. Dat fyn ik net sa ferskrikkelik".

Sneu

Sipkema erkent dat het een sneue zaak is om nu voor de tweede keer de tocht door de vingers te zien glippen. Men heeft deze keer de spanning niet onnodig willen opbouwen en daarom vroegtijdig het besluit genomen dat woensdag niet kan. "It wie diskear minder dramatysk as de oare kear. It waarberjocht wie dudlik en elts koe it sjen. Boppedat wie der de kears derfoar sa'n protte foar dien".

Dooi

“GO”

donderdag 13e Elfsteden tocht

Stadspost drukt Elfstedenzegels

LEEWARDEN - De stadspost Leeuwarden brengt morgen een serie Elfstedenpostzegels en -eerstedagsenveloppen uit. Op de postzegels staan de Friese vlag en een aantal schaatsende figuren. De postzegels hebben de waarden van 45 en 55 cent en een gulden. Uiteraard kunnen de postzegels alleen voor de stadspost worden gebruikt. Volgens directeur D. Flootman geeft de stadspost de zegels in de eerste plaats uit voor de verzamelaars.

Trouwlust tijdens 'Elfsteden' nihil

LEEWARDEN - "We hebben gelukkig geen paar voor een trouwerij op donderdag geboekt", lacht chef bureau burgerzaken B. A. Bos van de gemeente Leeuwarden. Maar, voegt hij er direct aan toe: "Wanneer dat tijdens de Elfstedentocht wel het geval was geweest, hadden we het huwelijk gewoon moeten sluiten".

"Anders zijn we burgerrechtelijk aansprakelijk, oftewel moeten wij voor de gemaakte kosten

opdraaien". Toch had Bos ook dan geen problemen verwacht. "Ik denk dat in zo'n geval de druk vanuit de familie dermate groot zou zijn geweest, dat de trouwerij werd uitgesteld."

In geen van de stadhuisen langs de Elfstedenroute staat voor donderdag een trouwerij op het programma. De gemeentesecretarieën van Dongeradeel (Dokkum), Nijefurd (Workum en Stavoren), en Gaasterlân-Sleat (Balk en Sloten) zijn donderdag de gehele dag gesloten.

Komst koningin Elfstedentocht waarschijnlijk

DEN HAAG/LEEWARDEN - Koningin Beatrix komt donderdag naar alle waarschijnlijkheid naar Friesland. De Rijksvoorlichtingsdienst kan dit nog niet officieel bevestigen, maar omdat de koningin donderdag een blanco agenda heeft, is het zeer goed mogelijk dat ze komt, al dan niet met één of meer familieleden. Er wordt bij de finish aan de Bonke bij Leeuwarden in ieder geval een speciale 'VIP-kantine' ingericht.

Zoals bekend waren in 1963 koningin Juliana en prinses Beatrix bij de finish, die toen op de Grote Wielen was. Er ontstond een kritieke situatie, toen het publiek zich massaal op het ijs begaf, dat tegen dat gewicht maar nauwelijks bestand bleek.

Schaatsers trotseren kou bij Frieslandhal

LEEWARDEN - "Ik weet niet of er al mensen voor de Frieslandhal zitten", zei Elfstedenvoorzitter ir. Jan Siphema gisteravond voor de televisie in een vraaggesprek met Karel van der Graaf. Op dat moment postte al een honderdtal Elfstedenfanaten voor de deuren van de Frieslandhal. Met extra kleding, stoelen, eten en drinken installeerden zij zich bij het inschrijfpunt in de Frieslandhal kort nadat het doorgaan van de tocht der tochten officieel was afgekondigd.

Het NOS-journaal was nauwelijks afgelopen of de eerste inschrijvers zaten al voor het rolluik van de Frieslandhal. Maar niet iedereen zat daar voor zich zelf. Siemie Vogelzang uit Warga trotseerde de nachtelijk vorst voor haar man Sjouke, die vanmorgen de koeien moest melken. Haar vriendin Geeske Bijlsma (56), eveneens uit Warga, deed dat zelfde voor haar twee zoons Floris

en Julius. "Ik woe dit fannacht net misse. Dit komt nea wer", zo vertelt mevrouw Bijlsma. "Jo trefte nea wer sok moai waar. We hiene de barbecue hjir hawwe moatten. It is hast noch moaier dan in simmerske jûn", vulde mevrouw Vogelzang aan.

Naast haar zat Bastiaan de Boer uit Drachten. Voor alle zekerheid had hij een wekker meegenomen. "Ik wie fan plan yn de auto te sliepen. Mar doe't der al safolle minsken foar de doar leine, koe ik net oars dan der ek mar by lizzen te gean." Ook van de partij was de gemeentebode van Littenseradiel, de heer R. Abma. "Ik ha de kofje foar de amtners al klear set."

Vogels van diverse pluimage wachtten rustig op het moment dat de roldeur naar boven zou schuiven. Om problemen te voorkomen plaatsten medewerkers van de Frieslandhal dranghekken. Om de tijd te doden hadden twee Elfstedentochtgangers hun dambord meegenomen. Een ander zat te

lezen. Ook de drank ontbrak niet. "Mei bessen bliuwe we waarm", liet mevrouw Vogelzang weten.

Toch werd er ook wel een beetje gemopperd. "Stom dat je net lid binne. No moatte jo der ek noch in nacht tsjin oan goaie", merkte een schaatser op. Maar toen een groepje mensen begon te zingen, klaarde zijn gezicht op. "Ach", zo zei een Bolswarder, "hiel Fryslân is in gekkeboel, dat jo moatte meidwaan. We binne no allegearre gek. . ."

De Leeuwarder Y. Jonker (63) is één van de nachtwakers. Hij heeft alle Zestiendorpentochten gereden, en heeft deze winter al 1100 kilometer in de benen. Het is hem echter nooit gelukt de Elfstedentocht uit te rijden. "Myn frou seit dat ik hartstikke gek bin", zegt Jonker. "Mar ik doarde it net te weagjen, thús te sliepen. Oant dyn sântichste moatst de Alvestedentocht ride kinne, dan bin ik noch mar in broekje".

Politie wil geen helicopter boven kopgroep

NOS-televisie zet vierhonderd man in

LEEWARDEN - De NOS heeft voor het verslaan van de Elfstedentocht 120 lijnverbindingen aangevraagd. Dit is maandagavond meegedeeld door de PTT in Leeuwarden. In totaal zullen door de NOS ongeveer vierhonderd man worden ingezet om het schaats-spektakel rechtstreeks op de televisie te brengen. Er worden 39 camera's opgesteld langs de route.

Een verzoek van de NOS om twee uit België geleende camera-ploegen met een helicopter boven de kopgroep te laten vliegen is door de politie afgewezen. Wel zal de kopgroep per motor worden gevolgd.

Ook het buitenland heeft belangstelling voor de beelden. Hiervoor zijn elf extra verbindingen aangelegd naar Amsterdam, van waaruit de beelden doorgezonden worden naar de buitenlandse stations. België, de Westdeutsche Rundfunk, de Engelse ITV en BBC en ook de drie Amerikaanse nationale omroepen hebben belangstelling getoond. Verwacht wordt, dat nog meer buitenlandse stations zich zullen aanmelden. Er worden in totaal ongeveer duizend journalisten verwacht.

Het regiecentrum van de 120 meter lange NOS-karavaan komt

bij de finish langs de Bonkervaart in Leeuwarden. De meeste telefoonverbindingen zullen via een centrale in de wijk Camminghaburen lopen. Verder zijn dertien straalzenders ingezet, die de televisiebeelden rechtstreeks naar het regiecentrum zenden. Van daaruit worden de beelden naar Hilversum gezonden.

Radio

De NOS-radio zal zijn uitzending in samenwerking met de regionale omroep Radio Fryslân de avond voor de tocht beginnen op Hilversum 1. De uitzending zal de hele nacht en dag duren. Radio Fryslân gaat om twaalf uur 's middags een eigen uitzending brengen die tot twaalf uur 's nachts zal duren. Ook dinsdag en woensdag verzorgt de regionale omroep extra uitzendingen.

Overigens zal de NOS de door de PTT gemaakte kosten voor de aanleg van de verbindingen alleen vergoeden als de tocht doorgaat.

Ook de EHBO komt met een karavaan, die in totaal honderd mobilifoonverbindingen verzorgt naar gevestigde posten langs de route.

Vierduizend BB-brancards in Leeuwarden

LEEWARDEN - Twee vrachtwagens van de firma Portena uit Heerenveen zijn vanmorgen vertrokken naar Over-schie in Zuid-Holland om 3000 brancards en dekens te halen uit het rijkdepot van de BB. Deze zijn door bemiddeling van de provinciale Bescherming Bevolking aan de gemeente Leeuwarden ter beschikking gesteld.

De brancards worden in de vijf sporthallen in Leeuwarden geplaatst ten behoeve van 'dakloze' deelnemers aan de Elfstedentocht en bezoekers. Per sporthal kunnen een vijf- tot zes-honderd mensen onderdak krijgen. "Het is geen luxe slaapplek. Daar moeten de mensen wel degelijk rekening mee houden. Het is echt voor noodgevallen, want je kunt de mensen natuurlijk niet op straat laten staan", aldus jhr. mr. W. L. van Harinxma thoe Slooten, woordvoerder van de gemeente Leeuwarden. "We weten niet of het er genoeg zijn, maar we moeten maar zien waar we uitkomen". De BB heeft ook uit de depots in Friesland nog een duizend brancards achter de hand, zo vertelde de heer J. W. Koning, waarnemend commandant van de BB. Die kunnen desnoods nog in andere gebouwen of bij particulieren worden geplaatst.

Extra treinen naar Friesland

UTRECHT (ANP) - De Spoorwegen zetten woensdag en donderdag extra materieel in om schaat-sers en kijkers naar Friesland te brengen. Woensdag overdag worden de treinen vanuit Amersfoort verlengd en rijden er tussen Zwolle en Leeuwarden extra treinen. 's Nachts vertrekt om half drie uit Amersfoort een extra trein, die om ongeveer vier uur in Leeuwarden zal arriveren. Zonodig rijden er die nacht nog meer. Ook tussen Groningen en Leeuwarden wordt een nachttrein ingezet. Het juiste tijdstip daarvan is nog niet bekend.

Tussen elf uur woensdagavond en kwart voor zes donderdagochtend is er een pendeldienst tussen Zwolle en Leeuwarden met een stop in Heerenveen. Donderdag overdag rijden er op de trajecten in Friesland meer en langere treinen dan normaal, bij voorbeeld twee per uur uit Sneek en Stavoren naar Leeuwarden in plaats van één. Er gaat ook ieder uur een extra trein van Zwolle naar Leeuwarden.

„Parkeer in Zwolle...”

LEEWARDEN, woensdag

De auto parkeren op 91 km van de plaats van bestemming. Dat advies kregen de vele duizenden, die van plan zijn naar Leeuwarden, de start- en finishplaats van de dertiende Elfstedentocht, te komen.

„Parkeer Uw auto op de veemarkt in Zwolle en reist U verder met het openbaar vervoer”, was de raad van de woordvoerder van de rijks-politie, Dubbelboer.

Een woordvoerder van NS deelde mee, dat woensdag gekochte re-tours naar één van de Friese stations ook geldig zijn voor de terugreis op donderdag.

Politie goed
gemutst langs
Elfstedenroute

LEEWARDEN, woensdag

De ruim 970 Friese politie-mannen en -vrouwen zullen morgen goedgehumt langs de 199 kilometer lange route staan, speciaal voor de Elfstedentocht zijn 1000 blauwe ijsmutsen besteld, die binnen 24 uur in Leeuwarden werden afgeleverd.

Er is gekozen voor een uniforme muts om het „ge-zicht” van de politie naar het publiek toe zo eenvormig mogelijk te maken. „Wat ons betreft vriest het donderdag dat het kraakt”, aldus Rijkspolitie-voorlichter Piet Bosma met een groot aantal mutsjes. „Met deze mutsen houden wij het hoofd meer dan koel”.

„Cafés en hotels in Leeuwarden mogen vannacht en morgennacht open blijven, om de dorst van de Elfstedentocht-bezoekers te lessen.

De allerlaatste Elfstedentocht

(Door Fenno L. Schoustra)

LEEWARDEN – Hoe het ook loopt, de Elfstedentocht van donderdag zal in ieder geval in één opzicht de 'allerlaatste' zijn. Nog nooit eerder immers is er zo laat in de februarimaand een Elfstedentocht georganiseerd. De 'laatste' tocht die we ooit hebben gehad was die van 1956 op de 14e februari. Deze tocht van de 21e valt later dan alle voorgaande.

Maar toch... Toch zijn er ooit elfstedenrijders langs het traject gesneld op de laatste dag van februari, de 28e. Dat gebeurde echter niet in een officiële Elfstedentocht van de Vereniging De Friesche Elf Steden maar in wat we nu zouden noemen een Alternatieve Elfstedentocht. Het was in de bar lange en bar strenge winter van 1929 dat de officiële Elfstedentocht gehouden werd op de 12e februari. Een bitter koude dag met zeer strenge vorst. Verrassende winnaar van de wedstrijd werd toen Karst Leemburg, een Leeuwarder.

Na die tocht kwamen drie Leeuwarder caféhouders op het idee in dezelfde maand nog eens zo'n tocht te organiseren en dat werd de zogenaamde Tolhuister Elfstedentocht op de laatste februaridag met de start en de finish bij het Oud Tolhuis aan de Groninger Straatweg. Die drie ondernemende caféhouders waren Ype Schaaf van het Oranje Bierhuis, Wopke Brouwers van het Oud Tolhuis en Klaas Kooistra van Marktzicht en zij kregen 49 rijders aan de start onder omstandigheden die heel wat gerieflijker waren dan die bij de eerder gehouden tocht. Bijna alle rijders - vierenveertig - konden de race nu dan ook volbrengen, terwijl er meer dan honderd waren uitgevallen van de ruim driehonderd deelnemers aan de officiële tocht. Winnaar van deze curieuze Tolhuister Elfstedentocht werd Marten van der Kooij uit Hindelopen, die de tocht ook sneller kon volbrengen dan Karst Leemburg had gedaan - hij finishte na tien uur en 32 minuten en de Leeuwarder had elf uur en 9 minuten voor de race nodig gehad.

De verenging De Friesche Elf Steden heeft zich in het weekeinde en gisteren laten voorlichten door de meteodienst van de vliegbasis Leeuwarden, door kapitein M.A.D. Waalkens.

Vier nachten strenge vorst, dat was waar men op zat te wachten. Dit criterium handhaafde ook het bestuur voor de vaststelling van de datum.

Zeer enthousiast over het wel-slagen van hun onderneming schreven de caféhouders daarna nog maar een Elfstedentocht uit en die zou dan - nota bene - gehouden worden in het begin van maart. Dat is - helaas, moesten we nu zeggen - niet doorgaan, maar het zou voor de statistiek natuurlijk erg interessant zijn geweest, zo'n Elfstedentocht in de lentemaand. De voorzitter van de Friesche Elfstedenvereniging, advocaat mr. Minder Hepkema, was minder geestdriftig over de initiatieven van de caféhouders zelf en onder het genot van een borreltje praatte hij hen de verdere plannen uit het hoofd: "We moeten niet de kant uit van een tweede elfstedenvereniging naast de officiële", zo moet hij het hebben gezegd. Februari is intussen wel gebleken de meest geschikte maand voor het organiseren van de tocht te zijn: zesmaal was er een februaritocht tegen vijfmaal een tocht in de januari-maand. Slechts eenmaal, in 1933 kon een tocht gehouden worden in het oude jaar (en wel op de 16de december). Dat was nog een uitgesproken lentedag ook. Vandaar dat meer dan 75 procent van de ruim 500 deelnemers de tocht kon volbrengen.

En weet U nog hoeveel volbrengers er waren in de laatste verschrikkelijke tocht die 30 jaar later in 1963 gehouden werd? Welgeteld 126. En dat kwam neer op iets meer dan één procent, want toen deden er bijna 10.000 tocht- en wedstrijdrijders aan mee!

Hans de Jong: Tocht had al morgen gekund

GORREDIJK – De meteodienst op het vliegveld in Leeuwarden is er de oorzaak van geweest dat de Friese Elfstedentocht 'pas' donderdag wordt gehouden. Die dienst voorspelde een te hoge temperatuur. Hans de Jong in Gorredijk verwachtte reeds zondagmorgen dat er lage temperaturen op komst waren. Het weer ziet er, wat die schaatstocht betreft, gunstig uit.

'Wij redden het net', zei De Jong vanmorgen. Het kan zijn dat er donderdag enige lichte sneeuw valt, maar van grote betekenis zal die vermoedelijk niet zijn. Vanacht werd in Eerbeek (ten zuiden van Zutphen) de laagste temperatuur van het land gemeten. Het kwik daalde daar tot min 19 graden. De komende nacht zal het min 11 tot min 13 graden vriezen.

Voor Sybe Bosje de laatste keer

LEEWARDEN – Sybe Bosje, een markante persoonlijkheid in het Elfstedengebeuren, zucht diep. Voor hem is er behoorlijk wat druk van de ketel, nu eindelijk is besloten tot het laten verrijden van de dertiende Elfstedentocht. Het 72-jarige rayonhoofd van het Bildt zet zich uitgebreid achter een kop soep en wil nog wel wat bijpraten, na een rustige maar toch met emotie geladen vergadering. "Voor mij is het gelukkig de laatste keer. Ik maak nu veertig jaar deel uit van het circus en het heeft nu lang genoeg geduurd. Vijf tochten heb ik meegemaakt als rayonhoofd en ik hoop dat het weer ons nu eindelijk een keer goed gezind is.

Sybe Bosje gaf een paar dagen geleden nog geen cent voor het doorgaan van het spektakelstuk dat Elfstedentocht heet. Bij Oude Leije lag zaterdag nog een groot wak, weer opengewaaaid nadat de wind richting zuidwesten had gekozen. Toen het echter van zondag op maandag weer behoorlijk begon te vriezen, bleek het wak een ijslaag van acht centimeter dik te hebben gekregen. Voor Bosje het sein dit deel van de route veilig te verklaren, want hij verwacht dat met de komende nachten het ijs zal aangroeien van minstens twaalf tot vijftien centimeter. "Ik voorzie geen problemen behalve bij de bruggen. Maar dan moeten ze maar even een eindje klunen. Wat zal ik blij zijn als alles voorbij.

Echt waar, ik hou er mee op. Nog een keer zo'n periode van veel spanning moet ik niet meer hebben." Of hij er echt niet zonder kan moet nog blijken. Vergenoegd buigt hij zich over de hete versnapering en mompelt nog snel even: "Maar deze gaat door, reken daar maar op."

Slaapplaatsen per telefoon melden

LEEWARDEN – Mensen, die slaapplaatsen hebben voor Elfstedenrijders kunnen zich vandaag tot circa acht uur telefonisch melden bij de Frieslandhal. De provinciale Friese VVV, die is belast met het onderdak brengen van de rijders, beschikt over een speciaal telefoonnummer. Dat nummer, (058-) 131100, is vandaag de gehele dag tot vanavond circa acht uur open.

De VVV meldt voorts dat leden van de vereniging 'De Friesche Elf Steden' zich vandaag tot uiterlijk zes uur (18.00) kunnen laten inschrijven bij de daarvoor aangewezen adressen. Dit tijdstip is met twee uur vervroegd. De inschrijving eindigt om uiterlijk zes uur vanavond.

FRIEZEN DULDEN GEEN CHAOS

Van onze speciale verslaggevers

LEEWARDEN, woensdag

De vrees dat het tijdens de Elfstedentocht wel eens zou kunnen gaan uitlopen op rampzalige toestanden, door al te opdringerige belangstellenden, is volgens Jacob Sjoerd van Gelder (41) volkomen onterecht.

„De Fries garandeert donderdag een veilige tocht. Zowel voor de wedstrijd- als de toerrijders”, zegt Van Gelder weloverwogen.

Volgens de voormalige voorzitter van de Leeuwarder ondernemers-promotievereniging Cityclub, is het uitgesloten dat zich tijdens vooral start en finish chaotische

taferelen gaan voordoen die een vergelijking met de tocht van '63 kunnen doorstaan.

Volgens Van Gelder hebben de vijfhonderdduizend Friezen een stilzwijgende afspraak met zichzelf gemaakt, dat ze het schaatstraject zullen „schoonhouden” van ijswandelaars: „De Fries zal onder geen enkele voorwaarde het ijsgebeuren in gevaar laten komen. Mensen, die niets op het ijs te zoeken hebben, en daar toch komen, worden door de Friezen zelf met zachte hand verwijderd.”

De Friezen lijken de ongeveer duizend man politie langs het hele 200 kilometer lange traject op alle mogelijke manieren te willen assisteren.

Files op toegangswegen verwacht:

Friesland wil auto's weren

Van onze speciale verslaggevers

LEEWARDEN, woensdag

Afgesloten wegen, stop- en parkeerverboden, omleidingen en éénrichting-verkeer zijn morgen de middelen waarmee Friesland het gebruik van de auto wil ontmoedigen.

Niettemin wordt gerekend op files op de hoofdwegen rond Leeuwarden en bij de verkeerspleinen Heerenveen en Joure, plus grote parkeerproblemen in Leeuwarden en in de buurt van de route van de Elfstedentocht.

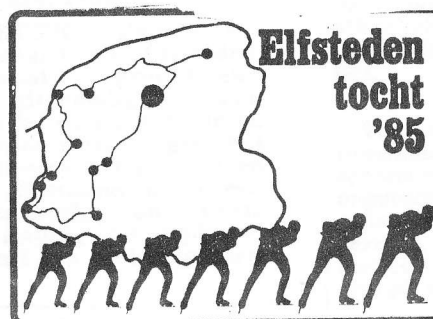
LEEWARDEN, donderdag

Chaotische en feestelijke taferelen hebben vannacht in het toen al potdichte Friesland de koorts voor de start van de Elfstedentocht naar een climax opgejaagd.

Vele duizenden belangstellenden, die gisteren in de loop van de dag naar Friesland reisden, hebben de nacht langs het parcours in de open lucht, in auto's en caravans doorgebracht.

Perfect

De politie meldde rond middernacht echter „alles onder controle”; incidenten hadden zich toen nog nergens voorgedaan. „Alles wijst op een enorm sportief gebeuren”, aldus majoor H. Dubbelboer van de Rijkspolitie.

Vliegtuigvloot haart RLD zorgen Lucht is vrij boven Friesland!

Van onze speciale verslaggevers

LELYSTAD, woensdag

In het luchtruim boven het parcours van de Elfstedentocht wordt morgen de grootste luchtvloot verwacht die in ons land ooit tegelijk het luchtruim heeft gekozen.

De Rijkse Luchtvaart Dienst (RLD) heeft gisteren alle luchtverkeerders in ons land verzocht weg te blijven boven Friesland als men zich daar niet noodzakelijk met vliegtuigen en helikopters moet ophouden. „De verkeerstoren op de luchtmachtbasis Leeuwarden heeft eventueel de mogelijkheid om in te grijpen als het te gek wordt,” aldus de RLD-woordvoerder.

De drukte in de lucht zal vooral worden veroorzaakt door zwermen reclamevliegtuigjes, waarvan de vloot van vijftig à zestig toestellen is uitgebreid met alle vliegend materieel, dat links en rechts kon worden bijgehuurd, aldus Diana Quanjier, manager van Reclamair. Bovendien zijn er nog rondvluchten boven het parcours gepland.

Ook de rijkspolitie, tv en hulpverleningsorganisaties zullen met een indrukwekkend aantal vliegtuigen en helikopters de strijd op het ijs gaan volgen.

Via Hilversum I, Radio Fryslân en Teletekst wordt het verkeersbeeld continu doorgegeven. De politie raadt af, te proberen de elf binnensteden in te rijden. De steden worden afgesloten voor alle verkeer. Parkeeren buiten de binnenstad wordt aanbevolen. In het algemeen is het volgens de politie raadzaam, zoveel mogelijk gebruik te maken van openbaar vervoer.

**FRIESE ELFSTEDENTOCHT
DONDERDAG 21 FEBRUARI 1985**

met de streekvervoerbedrijven CENTRAAL NEDERLAND en WEST-NEDERLAND naar Harlingen en de finish in Leeuwarden.
Vertrek vanaf verschillende opstappunten in en rond de Steden: Amsterdam, Amersfoort, Hilversum, Utrecht en Arnhem.

Inlichtingen en reserveringen:
02977-27151, 020-964846, 035-856482, 030-355199,
030-317031, 08376-9006, 03404-19800.

Veel bedrijven en instellingen dicht

LEEWARDEN - Vele bedrijven en instellingen in Leeuwarden zullen morgen de hele dag dicht zijn of met minimale bezetting doordraaien. Maar voor commerciële activiteiten bij de Elfstedentocht zal bijvoorbeeld in ieder geval de Frico-vestiging in Dokkum, die aan de Dokkumer Ee ligt, actief zijn. Verder is het bedrijf praktisch dicht. „Het is een soort van nationale feestdag, wel is de dag alvast door extra diensten gecompenseerd, want die kaas blijft natuurlijk komen,” aldus een Frico-medewerker.

Werknemers Frigas krijgen vrije dagen voor deelname tocht

LEEWARDEN - Drie vrije dagen geeft de directie van de Frigas personeelsleden, die meedoen aan de Elfstedentocht. Werknemers die erin slagen de tocht uit te rijden, worden beloond met vijf vrije dagen. Volgens Frigas-woordvoerder Bob Holwerda doen vier werknemers morgen mee aan de tocht. De directie ziet in deelname aan de schaatstocht 'ondernemingslust' van het personeel. De vier Frigas-rijders hebben volgens Holwerda stevig getraind om de tocht inderdaad uit te kunnen rijden. „De Elfstedentocht leeft heel erg bij de Frigas”, aldus Holwerda, daarbij wijzend op de stroomvoorziening die het bedrijf levert voor de verlichting van start en finish.

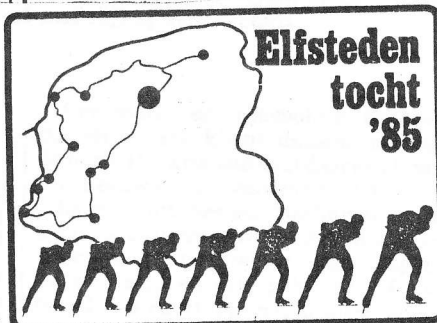
Geen 'spikes' uit angst voor publiek

LEEWARDEN - Om het publiek niet tegen zich in het harnas te jagen, heeft de NOS-televisie afgezien van het gebruik van spijkerbanden voor de motoren die de schaatsers via het ijs zullen volgen. De NOS wil niet het risico lopen dat het publiek zich tegen de motorploegen keert en de uitendingen in gevaar brengt. Dat zei Carel Enkelaar (hoofd NOS-televisie) gistermiddag op een persconferentie in Leeuwarden. De NOS vreest dat het publiek de motorrijders zal zien als 'verniers' van het ijs, hoewel spikes van een halve millimeter lengte volgens Enkelaar nauwelijks schade aanrichten. Na overleg met de Elfstedentocommissie heeft men toch maar afgezien van het gebruik van 'spikes'. De motoren krijgen nu sneeuwbanden. Om de stabiliteit te vergroten worden de motoren voorzien van zijspannen.

Melkboeren gaan morgen niet de weg op in Elfstedenstreek

IRNSUM - De distributie van goederen uit het ZHM-centrum voor de zelfstandige melkhandelaren in Irnsum komt morgen tijdens de Elfstedentocht geheel stil te liggen op advies van de rijkspolitie. De melkhandelaren zelf is door hun bond aangeraden morgen in het gebied van de Elfstedentocht de weg niet op te gaan met de rijdende winkels om het verkeer op die dag niet te belemmeren of om zelf niet vast te raken in mogelijke verkeersopstoppingen.

Voor het personeel van het bedrijf in Irnsum betekent het een vrije dag. Evenals de melkboeren zullen de mensen in Irnsum zoveel mogelijk vandaag nog alle klanten bedienen. Voorzitter Eabele de Boer is ervan overtuigd, dat een en ander zonder storingen kan verlopen.

Reinier Paping niet uitgenodigd door Elfstedenbestuur

Van een onzer redacteurs

LEEWARDEN - Reinier Paping, de winnaar van de Elfstedentocht 1963, is tot zijn grote teleurstelling niet uitgenodigd om aanwezig te zijn bij de start of finish van de Elfstedentocht. Volgens het Elfstedenbestuur was daartoe geen aanleiding: „Niemand heeft een speciale uitnodiging ontvangen. Ook Reinier Paping niet. Hij is wel lid, maar heeft ook niet ingeschreven.”

Hagenaar per taxi naar Frieslandhal

LEEWARDEN - Een Haagse schaatsfanaat heeft gisteren op het laatste nippertje afgezien van zijn reis naar Polen, om daar mee te doen aan de alternatieve Elfstedentocht. Gistermorgen reisde de man per taxi af van zijn woonplaats naar Schiphol, om daar op het vliegtuig naar Polen te stappen. Op Schiphol hoorde de Hagenaar dat ook de echte Elfstedentocht zou worden verreden. De man annuleerde zijn reis ogenblikkelijk, sprong weer in de nog gereedstaande taxi en gaf opdracht naar Leeuwarden te gaan. In de Frieslandhal slaagde hij er in een startkaart te bemachtigen, waarna de wachtende taxi hem terugbracht naar Den Haag. Of de schaatser morgen ook per taxi naar Leeuwarden komt, is niet waarschijnlijk: de kosten van de rit van gisteren bedroegen f 450...

Doorzakken

Je ziet overal wat anders tegenaan in deze van wel of niet een Elfstedentocht. Zo hoorden wij van een bekende dat hij plotseling weer eens heel anders tegen het begrip „doorzakken” aankijkt.

Sipkema waarschuwt voor file van duizend kilometer

LEEWARDEN - Ir. Jan Sipkema heeft vanmiddag tijdens een persconferentie mensen die van plan zijn voor de Elfstedentocht naar Friesland te komen, opnieuw opgeroepen gewoon thuis bij de buis te blijven. „Er ligt,” zei Sipkema, „in Friesland ongeveer duizend kilometer aan wegen. Als er een miljoen bezoekers naar Friesland komen, zou dit betekenen dat al die wegen vol komen te staan met auto's. Dat zou dan de langste file uit de geschiedenis zijn. Ik hoop dat de mensen zich een beetje kunnen voorstellen wat dat zou betekenen...”

De Elfsteden-voorzitter deelde verder mee dat elders uit het land medische hulpverleners en -verzorgers onderweg zijn naar Friesland. Hij wees er voorts op dat de mensen die naar Friesland komen, voor hun natje en droogje volledig afhankelijk zullen zijn van de honderden koek- en zopieten langs het traject.

Vanmiddag om twee uur hadden tweehonderd wedstrijdrijders zich ingeschreven. Van de toerrijders had toen ongeveer tweederde de startkaarten afgehaald. Verder werd meegedeeld het gerucht, dat de start van de wedstrijd met één of twee uren zou worden vervroegd, niet op waarheid berust.

Gemeentepolitie voorziet zeker problemen bij mist

LEEWARDEN - De mist, die voor vannacht en morgenochtend is voorspeld, zal zeker moeilijkheden opleveren voor het verkeer dat in verband met de Elfstedentocht naar Leeuwarden toestroomt. Daarvan is Derk Bijker, onder andere belast met verkeerszaken bij de gemeentepolitie in Leeuwarden, overtuigd.

„Hoewel ik denk dat de rijkspolitie in de provincie op onverlichte wegen meer last van mist zal hebben, verwacht ik dat

Volkomen bezopen . . .

LEEWARDEN - „Volkomen bezopen, vierhonderd van de veertienhonderd perskaarten zijn naar radio en tv gegaan. Iedere zendgemachtigde is naar Friesland gekomen. En dat mischien voor drie minuten beeld. Ik vind het gekkenwerk. We werden compleet verrast door die geweldige toeloop”, aldus Joop Niezen, die de perskaarten van de Elfstedentocht onder zijn beheer heeft.

Een vijftig buitenlandse journalisten is inmiddels in Leeuwarden neergestreken. Daaronder een grote groep Belgen en zelfs een journalist uit Israël. Uit Japan komt een filmploeg en ook de BBC is morgen op de Elfstedenroute.

LEEWARDEN - De rijkspolitie levert voor donderdag 530 dranghekken in Friesland af, ter afzetting van de plaatsen in de route waar het publiek van het ijs moet worden gehouden. Vooraf is al precies een verdeling gemaakt van het aantal dranghekken per gemeente. Er worden door de rijkspolitie uitsluitend hekken geleverd in gemeenten met een rijkspolitiegroep.

Gemeenten met gemeentepolitie voorzien zelf in materiaal voor afzettingen. Zo neemt Leeuwarden donderdag 2000 dranghekken in gebruik, waarvan er 1800 worden geplaatst bij de finish aan de Bonke. Leeuwarden heeft zelf 500 dranghekken, de rest komt uit Driebergen.

De rijkspolitie brengt in Franekeradeel en Dongeradeel 150 dranghekken, Harlingen krijgt er 80, Bolsward 50, Nijefurd 55 en Wymbritseradeel 45.

Leeuwarden kan, wat de rijkspolitie betreft, rekenen op 150 man. Daarnaast komen er ook veel manschappen van de gemeentepolitie naar de Friese hoofdstad. De rijkspolitie levert verder in twaalf andere gemeenten in Friesland bijna 300 man.

Friezen bereiden zich voor op E-day

Een afgeknijpte bevroren teen stond jarenlang als pronkstuk op de schoorsteenmantel.

de verkeersproblemen binnen de stad alleen maar zullen verergeren. Wij verzoeken rijders en belangstellenden met klem de auto te laten staan en het openbaar vervoer te nemen. Niet alleen om filevorming te voorkomen, maar ook ongelukken. En wie verder niet strikt in Leeuwarden hoeft te zijn, doet er verstandiger aan de tocht op de televisie te volgen”, aldus Bijker.

De helicopters van de gemeentepolitie zullen bij erge mist aan de grond blijven. Maar omdat men het Elfstedengebeuren op de voet wil volgen, zal men niet gauw hiertoe beslissen. Als het maar even kan, gaan de heli's de lucht in.

De rijkspolitie voorziet geen problemen. „We moeten niet op voorhand pessimistisch worden. Mist zal geen spelbreker zijn. Druk wordt het sowieso, filevorming krijgen we zeker. Maar dat kunnen we met gemak aan. En er moet heel wat gebeuren, willen onze helicopters aan de grond blijven staan”, zo liet Fokko Scholtens van de rijkspolitie weten.

Gemeente- en rijkspolitie brengen donderdag een kleine duizend man op de been. Het grootste deel daarvan komt uit Leeuwarden, versterkt met manschappen uit Sneek, Harlingen, Alkmaar, Groningen, Zwolle, Apeldoorn en Assen. Er zijn ook twintig man rijkspolitie te water en drie pelotons ME (in totaal 150 man) ingezet, alsmede agenten met hond en ruiters uit Groningen en Bilthoven.

De rijkspolitie district Leeuwarden zegt dat de ME niet wordt ingezet omdat de politie geweld verwacht, maar omdat de agenten gewend zijn in groepsverband op te treden. Hierdoor kan het werk sneller en beter worden uitgevoerd.

De politie beschikt over drie helikopters. Op de vliegbasis Leeuwarden zijn tweehonderd mensen gelegd en er zijn meer helikopters beschikbaar voor eventuele calamiteiten.

EXTRA BUSSEN

Van onze speciale verslaggevers
LEEWARDEN,
woensdag

De Friese autobusmaatschappij (FRAM) zal circa zeventig extra bussen inzetten. Nog eens dertig bussen worden als reserve achter de hand gehouden.

FRAM-directeur C. Bruins: „Bezoekers doen er goed aan om per trein naar Leeuwarden of Heerenveen te komen. Van daaruit kan men het beste per bus verder gaan. De stadsbussen in Leeuwarden zullen morgenochtend al om vijf uur (anderhalf uur eerder dan gebruikelijk) uitrijden. Vanuit diverse wijken kan men vanaf dat tijdstip rechtstreeks per bus naar de Frieslandhal. De vandaag gestarte pendeldienst tussen het NS-station in Leeuwarden en de Frieslandhal blijft ook morgen de hele dag gehandhaafd. Verder vertrekken morgenochtend vanaf half vijf streekbussen vanuit de richtingen Bolsward, Dokkum en Drachten naar Leeuwarden.

Met het Elfsteden-comité hebben we afgesproken om aan de eindstreep aan de Bonkesloot in Leeuwarden gratis bussen klaar te zetten.

Zij zullen de schaatsers naar de Frieslandhal brengen. Elders langs de route zullen extra bussen bij controleposten gestrande deelnemers ophalen.

Een woordvoerder van de NZH (Noord-Zuidhollandse Vervoersmaatschappij) laat weten dat tijdens de Elfsteden-happening de busdienst over de Afsluitdijk van Alkmaar naar Leeuwarden en omgekeerd sterk zal worden uitgebreid.

„Afhankelijk van het passagiersaanbod zal van uur tot uur worden bekeken met hoeveel bussen we de dienst moeten rijden.”

Donderdag 21 februari

Mini-portret winnaar Evert van Benthem

Voorzitter ir. J. Sipkema:

Dertiende Elfsteden uitstekend geslaagd

LEEWARDEN - Voorzitter ir. J. Sipkema van De Friesche Elf Steden Vereniging heeft verklaard dat de dertiende Elfstedentocht bijzonder goed geslaagd is. Nauwelijks zijn er problemen geweest met ongevallen of met opdringerig publiek, zo zei de voorzitter. Slechts enkele toerrijders moesten uitvallen vanwege gebroken schaatsen. Sipkema sprak van "niet noemenswaardige problemen". "Met deze tocht is bewezen dat de laatste Elfstedentocht vandaag zeer zeker niet is gereden", aldus een optimistische voorzitter Sipkema.

De laatste....

"Ik wist het vanaf Dokkum. Ik heb het net kunnen halen", aldus een zich volledig leegrijdende Kees van der Burg uit Haarlem. De 47-jarige Van der Burg bleef namelijk enkele seconden binnen de limiet van 8 uur en 10 minuten, die als limiet was gesteld voor het begeerde Elfstedenkruisje, gebaseerd op de totaaltijd van de winnaar en twintig procent.

Hoe dicht voldoening en teurstelling bij elkaar liggen, bleek op dat moment op de Bonkevaart. Ook de Brabander Piet van Heeswijk uit Haarsteeg wist dat het een dubbeltje op zijn kant was, maar hij kwam een kleine twee minuten te laat. En zoals de finishlijn scherprechtert tussen de nummers één en twee, zo onverbiddelijk is ook de Friese klok!

Bonke dreigend

LEEWARDEN - Het was dreigend bij de finish. Direct nadat Evert van Benthem de lijn was gepasseerd, kwam er gevaarlijk veel water op het ijs. Het deed denken aan de situatie in 1963, toen voor koningin Juliana - toen in gezelschap van haar dochter Beatrix - en het vele publiek op de Grote Wielen, een soortgelijke ramp dreigde. Nu was het persleger eigenlijk de schuldige. Er werden echter direct maatregelen genomen. Men zocht snel de wal op.

ST. JANSKLOOSTER - Evert van Benthem, de 26-jarige veehouder uit Sint-Jansklooster en winnaar van de dertiende Elfstedentocht, was de kleinste en de jongste onder de kanshebbers. Van Benthem is een voorbeeld van een 'produkt' van kunstijs, die ook op ijs, dat is gevormd door de natuur, tot de toppers behoort.

De winter van 1985 vormde de periode van zijn doorbraak. De kampioen van Overijssel won zowel op kunstijs (Assen) als op natuurijs (Wolvega) een wedstrijd. Reden tot opnemings in het vrij select groepje van kanshebbers,

het gebrek aan ervaring in een tocht over tweehonderd kilometer ten spijt. Van Ben-

them, een uitstekende bochtenloper, reed vorig jaar nauwelijks in de uitslagen. Dat was het gevolg van een trainingsachterstand. De opvolger van Marten Hoekstra in de oudste marathonploeg, gefinancierd door de Finse vliegtuigmaatschappij, was druk met het bouwen van een ligboxen-stal voor zijn veertig melkkoeien. Met de bouw achter de rug had Van Benthem, vroeger behorend tot de Friese lange-baanselectie van Gauke Nijholt, meer tijd dan ooit om te trainen. Dat gebeurde in de zomermaanden voor een belangrijk deel op de tri-skates, een trainingsmethode, die veel rijders uitstekend is bevallen. Op het ijs krijgt Van Benthem onderricht van Jeen van den Berg, de trainer van de Friese marathonselectie.

Startplaats verhuisde

LEEWARDEN - De weersomstandigheden, die de organisatie steeds meer zorgen baarde, hadden voor de toertochtrijders, die om acht uur nog niet waren gestart prettige bijkomstigheden. Doordat er bij de Zwette steeds meer water op het ijs kwam, moest de start worden verlegd naar de Zwettehaven, waar veel eerder op de dag de wedstrijdrijders van start waren gegaan. Dat scheelde in ieder geval vierhonderd meter lopen van de Frieslandhal naar het ijs.

Poolse marathon gelijktijdig met Elfstedentocht

GIZYCKO (PAP) - De Poolse schaatsmarathon, die als alternatief door moest gaan voor de Elfstedentocht, is een dag uitgesteld, omdat 150 Nederlandse deelnemers woensdag niet op tijd op de plaats van bestemming aan konden komen. De marathon in Gizycko, in het noorden van Polen, zal nu eveneens op donderdag worden gehouden.

Van der Reyden: 'Elfstedentocht is ongezond'

BOLSWARD - Staatssecretaris Joop van der Reyden van WVC, die de deelnemers aan de Elfstedentocht in Bolsward aan zich voorbij liet gaan, noemde het schaatsfestijn 'volstrekt ongezond'.

"Er moet sterk over worden gedacht om een medische keuring voor de deelnemers verplicht te stellen, want ik zie hier in Bolsward veel deelnemers die al bijna aan het eind van hun latijn zijn. En dan heb ik niet eens over de toerrijders, waarvan er een groot aantal aan een tocht beginnen die ver boven hun vermogen ligt", reageerde de staatssecretaris op hetgeen hij in Bolsward waarnam.

Winnaars bij finale van Elfstedentocht

LEEWARDEN (ANP) - Alle nog in leven zijnde winnaars van de Elfstedentocht zijn vandaag per telegram door het organisatiecomité uitgenodigd om de prijsuitreiking bij te wonen. Dat maakte bestuurslid Auke Nauta woensdagavond bekend, nadat de indruk was ontstaan dat de Vereniging De Friesche Elf Steden haar 'oud-kampioenen' zou zijn vergeten te betrekken in het huldebetoon aan de winnaar van de dertiende tocht.

Politie 'veegt' Elfstedenbaan met strikes

LEEWARDEN – De rijkspolitie zal vanavond met behulp van een tweetal zogenaamde strikes het Elfstedentrajec tussen Leeuwarden en Franeker 'schoonvegen'. De beide vierwielige van dikke spike-banden voorziene motorvoertuigen zijn ter beschikking gesteld door Yamaha.

Het bedrijf heeft dit aanbod gedaan omdat door de te verwachten mist vanavond mogelijk geen helicopters kunnen opstijgen. De strikes worden bestuurd door fabrieksrijders. De achteropzittende politiemensen zullen met behulp van zeer sterke halogeenlampen achterblijvers opsporen.

Via een mobilfoon worden deze 'gevallen' gemeld en vervolgens van het ijs gehaald. In 1963 werden met behulp van helicopters zelfs bewusteloze mensen in bermen aangetroffen. De strikes starten om zes uur, het tijdstip, dat in Franeker de toerrijders van het ijs zijn gehaald.

In een chaos zoals die er vanmorgen in de Frieslandhal heerste, raakt er gemakkelijk van alles zoek en wordt er van alles gevonden. En dat hebben de drie mensen van de stand 'gevonden voorwerpen' geweten. Ze hadden de handen meer dan vol met vooral het in ontvangst nemen van gevonden voorwerpen. De buit bestond, om maar wat te noemen, uit Eurocheques soms compleet met pasje, trouwfoto's, trainingspakken, tassen met uitrusting, sleutel of horloges. Naarmate de tijd verloopt worden er steeds meer spullen gebracht.

Primeur...

STAVOREN – De 60-jarige Jos Penders uit Sittard beleefde vandaag een twijfelachtige primeur. Hij werd genoteerd als de eerst bekende uitvaller. De Limburger stapte in Stavoren af. Hij vond het ijs te zwaar. Bovendien was hij de drukte van het afgelopen carnaval nog niet geheel te boven.

Op het hoofdbureau van de rijkspolitie in Friesland te Leeuwarden hadden Wouter de Vries en Sjoke Visser het als mannen achter de schermen erg druk. Zij zorgden namelijk voor 210 liter snert en enkele honderden rijks-politiemensen, die vandaag in Friesland actief zijn. Voor het avondmaal hoeven ze niet te zorgen. Koks van de vliegbasis Leeuwarden leveren namelijk de nodige stampot zuurkool met worst.

Binnen defensie-apparaat:

Elfstedentocht leeft niet bij iedereen

LEEWARDEN – Er wordt heel verschillend gereageerd op de Elfstedentocht, die vandaag zijn 13de editie beleeft. Sommige militairen bij voorbeeld krijgen vrijaf van hun commandant, terwijl anderen verboden wordt de tocht mee te rijden. Het eerste overkwam Egbert Algra uit Leeuwarden, het tweede zijn stadgenoot Peter Rinsma.

Egbert Algra is in Apeldoorn gelegerd bij de Koninklijke Marechaussee. Niet alleen kreeg hij

onmiddellijk vrijaf voor de tocht, hij kreeg dinsdag toen hij zich wilde laten inschrijven óók een auto met chauffeur mee. Daar bleef het niet bij. Zo werd hem in het vooruitzicht gesteld, dat hij de reiskosten van en naar Leeuwarden toe vergoed krijgt, terwijl hij bovendien het startgeld van 75 gulden nog eens terugkrijgt.

Heel anders verging het Peter Rinsma, eveneens uit Leeuwarden. Hij is gelegerd in Epe en kreeg nul op het request toen hij een verzoek indiende om de Elfstedentocht te mogen meerijden.

Driehonderd deelnemers aan toertocht

Vrouwen stapten goed voorbereid op het ijs

LEEWARDEN – Onder de zestienduizend mensen die aan de Elfstedentocht meedoen bevinden zich een driehonderd vrouwen. Geruchten over mensen die totaal onvoorbereid aan de monstertocht meedoen, lijken voor hen niet op te gaan. De vrouwelijke schaatsers hebben zich goed voorbereid.

Nachtelijk vervoer trein soepel verlopen

UTRECHT (ANP) – Het vervoer van het schaatslegioen richting Leeuwarden met extra treinen in de nachtelijke uren is vlot verlopen. Dit maakte een woordvoerder van de Nederlandse Spoorwegen donderdagochtend vroeg bekend.

Naar schatting ongeveer 7.500 personen hebben vanaf woensdagmiddag gebruik gemaakt van de met extra materieel opgevoerde mogelijkheden om naar de Friese hoofdstad te reizen. Ongeveer 2.500 mensen reisden in de nacht.

De bezetting van de treinen, die ieder uur vanaf Zwolle reden en ook uit Amersfoort en Roosendaal vertrokken, was wisselvallig. Men verwacht in de loop van donderdagochtend nog enkele duizenden kijklustigen per trein richting Friesland te vervoeren.

Elfstedentocht op Schiphol

SCHIPHOL – Op luchthaven Schiphol is besloten de beelden van de Elfstedentocht, zoals die vandaag door de NOS worden uitgezonden, niet aan de reizigers te onthouden. Op de zes beeldschermen, die in de lounge staan en waarop normaal videofilmjes te zien zijn, is vandaag het NOS-verslag uitgezonden. Omdat het hier geen gewone televisietoestellen betreft, moeten hiertoe speciale schakelingen worden gemaakt.

Om de buitenlandse reizigers duidelijk te maken waar het om gaat, zijn bij de beeldschermen bordjes geplaatst met daarop in het Engels enige tekst en uitleg over de Elfstedentocht waarbij, mede als excuus voor het feit dat de beelden niet van een Engelse ondertiteling konden worden voorzien, staat dat Nederland op dit evenement al 22 jaar wacht. De tekst werd besloten met de waarschuwing "Vergeet Uw vlucht niet".

Beleidscentrum: 'We hebben niets te doen'

LEEWARDEN - Op het beleidscentrum in het provinciehuis te Leeuwarden was het rond elf uur vanmorgen nog bijzonder rustig. De daar aanwezigen hadden alle tijd om de tocht via de televisie te volgen. "We hebben niets doen", aldus voorlichter R. Dijkhuis.

Mr. T. K. Hoogslag van het Elfstedenbestuur stelt dat het bestuur voorlopig nog niet van plan is de tocht stop te zetten. "Maar als je tussen de klúnplaatsen problemen gaat krijgen, dan is het eind wel in zicht. Maar zover is het nu nog lang niet. Als dat wel gebeurt, wordt de tocht te zwaar. Ik verwacht dat er in Harlingen niet zoveel doorheen komen." In Sneek bleek de brug voor het klúnen het niet te houden en moeten de rijders de schaatsen afbinden en een vierhonderd meter lopen.

Met gewonden valt het erg mee. "Het is bij de Centrale Post Ambulance haast nog rustiger dan normaal", aldus HFD voor de volksgezondheid in Friesland dr. Kijlstra.

Burgemeester mr. G. J. te Loo van Leeuwarden, die net binnen komt lopen, toont zich tot nu toe bijzonder tevreden over de tocht en het publiek. "De zaak zit organisatorisch voortreffelijk in elkaar. We hebben een geweldige publiek, men is sportief en heel gedisciplineerd. Ook wat het verkeer betreft hebben we tot dusver nog geen problemen gehad. Dat zijn de beste randvoorwaarden om zo'n evenement tot een succes te maken."

Te Loo vindt dat deze dertiende Elfstedentocht bewijst dat allerlei angstige voorspellingen te pessimistisch waren. "Ik ben blij dat een stuk legendevorming is doorbroken, van 'het wordt een ramp,

het wordt een ramp, dit kan nooit weer'. Ik heb dat altijd weersproken en ik ben blij dat tot op dit moment die overtuiging terecht is geweest."

In de stad Leeuwarden is het nog steeds behoorlijk rustig. Op de Schrans kon je volgens Te Loo "wel een kanon schieten". Bij het station is het aardig druk. FRAMBussen rijden af en aan, allemaal boordevol. Het publiek begeeft zich langzaam op weg naar de finish. Behalve met de bus gaan mensen in kleine groepjes lopend die kant uit. Naar verwachting loopt de stad vanmiddag, na de finish vol.

RP-helicopters ondanks de mist toch de lucht in

LEEWARDEN - Terwijl het vanmorgen op de begane grond nog flink mistig leek, stegen van de vliegbasis Leeuwarden twee helicopters van de rijkspolitie op. Tegen half zes vanmorgen kon de nevel al als goed vliegweer beschouwd worden. De controlerende taak, die de Dienst Luchtvaart van de Rijkspolitie op zich genomen had werd dan ook opgepakt.

Bovengenoemde dienst van de Rijkspolitie heeft met vijftien mensen onderdak gekregen op de vliegbasis Leeuwarden. Men heeft daar drie helicopters en twee vleugeltoestellen ter beschikking. Twee helicopters zullen de gehele tijd boven de route vliegen. Eén van de aanwezige toestellen was in de lucht om het verkeer van reclamevliegtuigjes te regelen.

Wel werd de rijksweg tussen Hardegarijp en Leeuwarden, die langs de finishplaats van de Elfstedentocht loopt, een uur eerder dan gepland al voor het verkeer afgesloten. Dit gebeurde onder druk van de kraampjeshouders, die graag vroeg wilden inrichten om zo snel mogelijk hun waren aan de man te kunnen brengen.

Halftien laatste toerrijder weg

LEEWARDEN - Om 09.25 uur verliet de laatste toertochtrijder de Frieslandhal in Leeuwarden voor de Elfstedentocht. Het was Frans Goedegebuure uit Brielle.

Grouw schrikt van laagvlieger

LEEWARDEN - De luchtvaartdienst van de Rijkspolitie heeft vanmorgen met behulp van een helicopter vanaf de vliegbasis Leeuwarden jacht gemaakt op een te laag vliegend vliegtuig. De inwoners van Grouw werden namelijk omstreeks half tien opgeschrikt door een toestel (kenteken PH-APE), dat op dertig meter hoogte over deze plaats vloog. Dat is ver beneden de minimum vlieghoogte, die tweehonderdvijftig meter bedraagt. Nadat het toestel niet werd aangetroffen keerde de helicopter terug. Omdat het kenteken bekend was kon wel een proces-verbaal worden opgemaakt.

Apparatuur NOS is niet bestand tegen Friese weer

LEEWARDEN - De generale repetitie van de NOS-televisie voor de verslaggeving van de Elfstedentocht is woensdag grotendeels mislukt door problemen met de verbindingen. De radioverslaggeving leverde nauwelijks moeilijkheden op, zo bleek woensdagavond tijdens een evaluatie in Leeuwarden.

Van de achttien vaste straalzenders vielen er drie uit wegens 'beviëzingsverschijnselen'. Volgens eindregisseur Martijn Lindenberg is daar weinig tegen te doen.

Het gaat om vocht op de zenders, dat beviest, waarna de apparatuur onbruikbaar wordt. De verbindingproblemen zorgden er onder meer voor, dat in de regiekamer geen beelden konden worden opgevangen van de volgmotoren op het ijs. Een moeilijkheid voor de motorploegen was ook het bijhouden van de schaatsers. Het bleek onmogelijk het tempo van een wedstrijdschaatser in een bocht te volgen. Het gevaar is niet denkbeeldig, dat de motoren een achterstand oplopen, die niet meer is in te halen.

Bij de evaluatie werd besloten lucht uit de banden te laten lopen, waardoor meer grip op het ijs kon worden verkregen. Het alternatief, het gebruik van spikes, werd afgewezen.

Geen problemen in verkeer rond Elfstedentocht

LEEWARDEN - De verkeerssituatie in en rond Leeuwarden was vanmorgen om negen uur zeer rustig. Ook langs de bijna 200 kilometer lange route deden zich op dat moment nergens problemen voor. Volgens woordvoerder van rijks- en gemeentepolitie is veel publiek in de loop van woensdag al gearriveerd.

Prachtig feest op natte voeten-ijs in Franeker

FRANEKER - Een al wat oudere man in een blauw trainingspak liet zich knielend vallen en kuste het ijs op het Noorderbolwerk in Franeker. Een ovatie en oorverdovende toejuichingen waren zijn beloning van de vele duizenden op het bruggetje bij de Botniasteeg en langs de oevers van Noorderbolwerk en Spaarbankstraat. Een ander kon geen genoeg krijgen van het enthousiasme. Hij reed weer terug naar de stempeltafels en maakte een soort ereronde om nog eens te worden gehuldigd, alsof hij de winnaar was. De hofkapel van de carnavalsvereniging De Sterrekiekers speelde de sterren van de hemel; politieagenten sloegen de maat en maakten een dansje met elkaar. Kortom het was een grandioos feest in Franeker, waar het water steeds hoger op het ijs kwam te staan, maar waar „de sfeer” nog sneller steeg.

„O, wat is 't yn Frjentsjer moai, o, wat is 't yn Frjentsjer moai, o, wat is 't yn Frjentsjer moai, tataratatata”, schalde het langs Franekers oude bolwerken, op wijze van het bekende „Pietje wint de erelcup”. In een sfeer van het Bisletstadion in de beste tijden, kwamen de horden toerrijders glunderend en vaak met de schaatsbeschermers in de lucht langs, de vermoeidheid helemaal vergevend en met nieuwe moed aan het laatste lange stuk beginnend. „Wat een geweldige opkikker, mensenlief, dat geeft me nieuwe kracht”, zei een breedlachende Delftenaar die vol goede moed de Dongjumervvaart richting Dokkum op steven-de.

Wat de oorzaak was van de geweldige uitbarsting van jolijt en spontane bijval is niet met zekerheid te zeggen. Echter het carnavalsorkest heeft er ongetwijfeld toe bijgedragen. Het begon al kort nadat de meeste wedstrijddrijders waren gepasseerd en het stempelhok bij het bruggetje al door de stempelaars was

verlaten vanwege de hoge waterstand. Zo rond het middaguur toen de televisie de finish versloeg was het eventjes stil in Franeker, maar daarna ging het in toenemende hevigheid los.

Vijftigduizend

Het lied „We zijn er bijna, maar nog niet helemaal” scoorde hoog bij de menigte die steeds maar aangroeide, niet in de laatste plaats doordat de televisie gul was met beelden van de happening in Franeker. Groepscommandant Bijl van de rijkspolitie te Franeker en burge-meester mr. Sybold Hartkamp zongen uit volle borst mee en verklaarden opgetogen dat het een prima sfeertje was. Wel werd er in het begin van de middag politieversterking naar Franeker gedirigeerd. „Een uur geleden was het nog stil in de stad, nu is het mudvol. Ik schat dat er onderhand vijftigduizend mensen zijn”, aldus Bijl. „Alleen voor de veiligheid komt er wat extra politie.

Politie trad in Stavoren slechts vermanend op

STAVOREN - De twaalf man rijkspolitie van de groep Nijefurd, aangevuld met een detachement van 42 leden van de Amsterdamse en Haagse politie, waren vrij goed te spreken over de houding van het publiek in Stavoren. Zo nu en dan moest even iemand licht vermanend worden toegesproken of moest een al te opdringerig kind bij de televisiecamera worden weggehaald. Tot echte problemen kwam het echter niet.

Enige zorg baarde alleen het vrij snel aan de oppervlakte verschijnende dooiwater. Dat werd mede veroorzaakt doordat veel toeschouwers op in het ijs vastgevroren schepen, zoals de Jitske Cornelia, Vriendentrouw en De Kleine Sipke, waren geklommen. Door de zware belasting zakten de vaartuigen dieper weg, waardoor de wattertoevoer naar de oppervlakte werd versterkt.

Vreemd genoeg werd in Stavoren weinig gevlagd. Waarschijnlijk omdat de route aan de buitenkant van het stadje naar Hindeloopen voerde.

Bij de finish aan de Bonkevaart stonden maar liefst tweeduizend dranghekken, geleend van de rijkspolitie in Driebergen. De plaatselijke 'heksenman' van de Leeuwarder gemeentepolitie, G. Dijkstra, zorgde ervoor dat die allemaal keurig naast elkaar kwamen te staan. Ook is het zijn taak (en die van zijn assistenten) om ze straks weer te verwijderen.

Manfred de Graaf haalt de streep

LEEWARDEN, vrijdag Manfred de Graaf, dokter Lansbergen uit de populaire televisie-serie Zeg ns AAA, heeft gisteren ook met goed gevolg de Elfstedentocht volbracht.

De acteur, die een verwoed liefhebber van marathonschaatsen is deed ruim dertien uur over de Tocht der Tochten.

Lubbers gokte mis

LEEWARDEN - Naast de grootste pommerant op de Elfstedendag, winnaar Evert van Benthem, waren de koningin, premier Ruud Lubbers en commissaris der koningin Hans Wiegel ook bij de finish op de Bonke aanwezig. Zoals wel vaker in de politiek kan gebeuren, kreeg de minister-president net niet helemaal gelijk. Op de vraag wie hij in gedachten de Elfstedentocht zag winnen, antwoordde hij: „Ik heb een licht vermoeden dat het Ruitenbergt zal worden. Maar ik heb er geen fles berenburg op gezet”.

Taxi's klem in stadsverkeer

LEEWARDEN - Voor de Leeuwarder Taxi Centrale was het gisteren een drukke dag. Van 's ochtends vroeg tot diep in de nacht reden alle zeventien taxi's en drie busjes af en aan. Naar schatting zijn er ruim dertienhonderd ritten gereden, waarbij zo'n drieduizend mensen werden vervoerd.

Wedstrijddrijder verliest gebit

LEEWARDEN - Herman Fokker uit Kockengen stond op de Bonke zeker niet met z'n mond vol tanden. Wat heet: het was nog aardedonker toen de uiteindelijk als 71e gefinishte veteraan zijn bovengebitt verloor. „'t Glippte me zo uit de mond”, aldus Fokker, die geen ondergebit draagt. Teruggaan om de prothese te zoeken durfde Fokker in de vroege uurtjes niet; hij zette figuurlijk de tanden op elkaar en wist tot honderd kilometer goed bij te blijven. „Daarna kwam ik stuk te zitten, dat zachte ijs ligt me niet”, aldus de 44-jarige Fokker, die na acht alternatieve tochten zijn grote wens in vervulling zag gaan. Dat kostte hem dus wel een serie kunsttanden, „maar zo'n geweldige ervaring had ik voor geen goud willen missen!”

Te veel pendelbussen in Zuidwesthoek

Spoorwegen vervoerden 23.500 passagiers extra

LEEWARDEN – Zeker 23.500 mensen zijn deze week per trein naar Leeuwarden gekomen om de Elfstedentocht bij te wonen. Dat laat de heer W. Binnendijk van de persdienst van de Nederlandse Spoorwegen desgevraagd weten. Gistermiddag werden volgend op het passagiersaanbod de treinen weer verlengd en extra treinen ingezet. Nachttreinen, zoals die woensdag reden, heeft men niet in-
et.

Het aantal van 23.500 geeft aldus de heer Binnendijk een wat vertekend beeld. Het werkelijke passagiersaanbod ligt hoger. "We zijn op een gegeven moment opgehouden met tellen. Ook donderdag was er een verhoogd passagiersaanbod."

Bij de NS was in de loop van donderdag duidelijk merkbaar waar de blessures in de Elfstedentocht ontstonden of de kou de beangstellenden parten ging spelen. Het passagiersaanbod op de lijn Stavoren-Leeuwarden was gering

vergeleken bij die van Harlingen en Franeker. Een en ander was met name rond vier uur merkbaar. Overigens waren beide laatstgenoemde steden behoorlijk in trek bij het publiek door de vele klungeligkheden en in niet mindere mate de feestelijkheden.

Aan de hand van het passagiersaanbod op die lijn werd de trein capaciteit naar Zwolle en Groningen opgevoerd. Op de lijn Groningen betrof het alleen verlenging van de treinen. Naar Zwolle werden ook extra treinen ingezet.

Langer geldig

De NS hebben gisteren de horeca-gelegenheden in Friesland verzocht aan te geven hoe laat de 'laatste treinen' naar de verschillende richtingen uit Leeuwarden vertrokken.

Nachttreinen achtte men bij de NS niet nodig. Wel werd als service aan de autobezitters, die hun voertuigen op het veemarkt-terrein achterlieten, om tien over

twaalf vannacht een extra trein naar Zwolle ingezet. Daarnaast boden de spoorwegen bezitters van retourkaartjes aan om zonder bijbetaling pas vandaag (vrijdag) te vertrekken.

Indruk commandocentrum rijkspolitie over verkeerssituatie:

'Friesland had sfeer van autoloze zondag

LEEWARDEN – Friesland, inclusief Leeuwarden, was tijdens de dag van de Elfstedentocht qua verkeersaanbod een oord van stilte. Vooral 's morgens was dit het geval. Kapitein F. Copini, hoofd verkeer bij de rijkspolitie district Friesland, vergeleek het verkeersbeeld met de sfeer van een autoloze zondag.

"Er zijn bij lange na niet de miljoen mensen gekomen, die we op grond van de VVV/Algemeen Dagblad-enquete verwacht hadden. Velen besloten blijkbaar om niet naar Friesland te komen, en wat gekomen is, is voor een belangrijk deel met de NS gekomen. Ik ben verbaasd dat het publiek zich zo gedisciplineerd aan onze instructies heeft gehouden. Beslist niet de chaos die we verwacht hadden, het was wat tam."

Het beleid van de politie is volgens Copini niet té ontmoedigend geweest. "Het zou kunnen", antwoordt hij voorzichtig op die vraag. "Maar het is niet alleen het ontmoedigingsbeleid geweest. De weersomstandigheden waren vanmorgen ook niet zo aantrekkelijk. En u moet het NOS-spektakel niet vergeten: het was zeer aantrekkelijk om het gebeuren via de televisie te volgen."

In het zuiden van de provincie werd het sowieso niet zo druk. "De tocht is zo snel verlopen, dat het publiek in de Zuidwesthoek in de gelegenheid is geweest om echt massaal naar de toer te trekken. Pas nu de toerrijders in het noordelijk gedeelte zijn, begint men hen heel massaal langs de route toe te juichen," aldus Copini.

Tot een uur of half vier had de politie het – buiten de finish – erg rustig. Rond die tijd deden zich wat verstoppingen voor bij de Frieslandhal in Leeuwarden en op

de weg tussen Dokkum en Oudkerk. Daar hadden automobilisten lukraak hun auto neergezet, waardoor eventuele ambulances geen doorgang hadden. Verder was de politie de situatie meester. Volgens Copini had men achteraf in het bureau van de rijkspolitie wel wat minder mensen kunnen inzetten. "Langs de route niet", aldus Copini. De militairen en de jeeps, die de hele dag beschikbaar waren voor eventuele calamiteiten, zijn niet ingezet.

"Voor mij persoonlijk geldt dat ik een heel rustige dag heb gehad. Dat is goed voor het publiek, maar slecht voor mijn motivatie", zo stelt de kapitein. "Maar de politiemensen langs de route hebben een geweldige dag gehad. Ze gingen om met gedisciplineerd publiek. Het was gezellig."

In de loop van de middag bleven de helicopters aan de grond vanwege de mist. Ze bleven echter

wel paraat, zodat ze inzetbaar zouden zijn, als de mist weer zou optrekken. Hoewel het luchtverkeer vrij druk was, hoefde de politie slechts drie processen-verbaal uit te delen. Boven Bolsward vloog een vorkvliegtuig te laag, boven de Dillebrug en boven Harlingen vlogen respectievelijk een vliegtuigje en een Belgische heli-copter op een hoogte van slechts dertig meter. Twintig meter lager dan op de tochttag was toegestaan, terwijl de limiet normaliter op 250 meter ligt.

In de avonduren vertrokken vele automobilisten langzaam uit Leeuwarden. Opstoppen deden zich echter niet voor. De rijkspolitie had de indruk dat de meeste mensen ook voorzichtig reden vanwege de mist. "De auto's van de veemarkt rijden ook al weer. Dat is een teken dat het rustig is", aldus voorlichter adjudant P. Bosma rond half elf.

'n Bjusterbaarlik moai barren

'Dertien is een geluksgetal'

Commissaris Wiegel:

'In poerbêste dei! Buitenlands persleger diep onder de indruk

LEEWARDEN - Commissaris der Koningin Hans Wiegel is uiterst tevreden over het verloop van de Elfstedentocht. "In poerbêste dei! Wat mij betreft komt er in zesentachtig weer een", zegt Frieslands 'eerste burger', die tussen twee zinnen door een trekje van een sigaar neemt. "Friezen kloppen zichzelf niet zo snel op de borst, maar we kunnen met trots terugkijken op deze dag. Dertien is een geluksgetal."

En nu maar trainen voor de Elfstedentocht '86

Sodeju

Hoor je het ook eens van een ander: een in het carnaval bebeten zuiderling in het perscentrum, die dit feest omwille van de smeer had moeten missen zei in volle bewondering: „Nou die Friezen kunnen er ook wat van. Ik ben in Franeker geweest. Sodeju....”.

LEEWARDEN - Hangen, knikkebollen, telefoneren, eten, drinken, tv kijken en een praatje maken. Dat was voor de honderden journalisten in het perscentrum gisteren de grootste bezigheid, voordat de glorieuze winnaar Evert van Benthem de euforie startte. Typemachines begonnen staccato te rammelen waarna vliegensvlug het nieuws moest worden doorgebeeld. Het thuisfront op de krantedirecties startte zijn race tegen de klok. Althans dat gold voor de binnenlandse kranten.

De vele buitenlandse journalisten en correspondenten hadden iets meer tijd. Uitgezonderd België dat alle tijd had, want de BRT nam het NOS-programma integraal over. Het wereldse spektakelstuk spreekt nu eenmaal in (de rest van) het buitenland niet zo tot de verbeelding als in het lage landje aan de zee.

Barbara Walton, wonende in Amsterdam en correspondent van The Associated Press, was al een dag eerder neergestreken in de Frieslandhal. Zij werkt voornamelijk voor Amerikaanse weekbladen en levert meestentijds achtergrondverhalen. Ir. Jan Siphema en andere pommeranten uit het bestuur waren woensdag het doelwit en op de dag zelf moesten de rayonhoofden er aan geloven. Diep onder de indruk was zij van de Friezen, die volgens haar een mogelijkheid aangrepen om een lang gekoesterde wens in vervulling te zien gaan.

Sylvain Ephirnenco woont in Rotterdam en voorziet het Franse dagblad Libération van Hollandse primeurs. Dus niet de klompen en de molens, maar iets diepgravender, zoals het congres voor prostituees. "Wij willen een ander beeld

van Nederland schetsen. Er zijn randverschijnselen die wel degelijk invloed hebben op deze tijd. Vooral op het gebied van drugs."

De Zweed Oewe Eriksson was naar Friesland gekomen om zijn landgenoot Tommy Gustafsson te volgen. Volgens hem weten ze in zijn land bijna niets van schaatsen af, want het is daar een 'small sport'. De Elfstedentocht betitelde hij als 'een verschrikkelijk gek evenement'. Een kleine provincie die een heel land op z'n achterste poten krijgt. Niet te geloven. Dat was ook de mening van medewerkers van de Duitse tv. "Nicht zu fassen," aangevuld met enkele superlatieven die de Duitse taal rijk is.

Echter onze zuiderburen stuurden ook een afgevaardigde, die niet helemaal kosjer in Leeuwarden arriveerde. Constant wilde de vertroefelde zuiderbuur Belgische frankskes wisselen en iedere telefoon in het perscentrum werd uitgeprobeerd op zijn stevigheid. Belachelijke eisen werden gesteld aan de organisatie en als deze man geen kaart was opgespeld met het predikaat 'journalist', dan zou men zweren met een garnaal van doen te hebben die 'stoned' was. Trouwens ook een bekend KRO-verslaggever kon er wat van. "Wie bent u eigenlijk en wat doet u hier? Oh, u bent voorzitter, dan kan ik u wel wat vragen," werd Jan Siphema voor de voeten geworpen, toen zijn mening pal na afloop van de dopingcontrole werd gevraagd.

De club buitenlanders viel overigens met deneus in de boter, toen op de terugreis de bus staande werd gehouden en werd volgeladen met terugkerende wedstrijdrijders naar de Frieslandhal.

13.000
winnaars

LEEWARDEN - Tot in het holst van de nacht stonden ze te juichen langs de Bonke, de duizenden. Anderen lichtten met tractoren en auto's de zwoegers in de duisternis bij op die laatste bittere kilometers van Bartlehiem naar Leeuwarden. Een opmerkelijk groot aantal rijders haalde voor middernacht de eindstreep: kleine 13.000. Dat is in de geschiedenis van de Elfstedentocht nog niet eerder vertoond.